

NUSHI TULLIU

PUIZII

EDITURA CARTEA AROMĂNĂ
1989

Tu idghia editurã

**Nicolae Batzaria - Pãrãvulii
Dina Cuvata - Zghic di Moarti
George Murnu - Bair di Cãntic Armãnesc**

**EDITURA CARTEA AROMÃNÃ - SYRACUSE, NY
Mailing address: T. CUNIA
107 Britain Road
Fayetteville, NY 13066-1807 - USA**

PREFACE

Nushi Tulliu was born in 1872 in Avdela-Greece and attended the Romanian elementary school in Clisura-Greece and The Romanian high school in Bituli-Yugoslavia. Upon graduation, he taught for a year at the Romanian secondary school in Ianina-Greece. All these towns were, at the time under the Ottoman rule. Wishing to further his education, Nushi Tulliu went to Romania and in 1899 he obtained his degree in humanities and letters from the University of Bucharest.

Back to his home country, he taught again for several years at the Romanian schools in Epir and Thesalia. Not ready to settle yet he returned to Romania and worked for a while as a journalist. After spending several years in Germany, he finally settled in Macedonia as a teacher and school inspector at the local Romanian schools. He died in 1941, and did not see the closing of the last Romanian schools from Macedonia (some were closed two decades before that occurred immediately after the end of the second world war.

During all his life, he wrote and published, in Aromanian poetry and short stories in the literary reviews of the time. He even wrote a short novel, "Murmintsă fără Crutse", published as a serial story in "Ecoul Macedoniei", a literary review. Most of his work remains scattered and probably lost, due to the short life of most of the Aromanian journals.

Tache Papahagi, who published some of his best poems, first in 1922 in his "Antologia Aromânească" and then, as a separate volume entitled "Poezii" in 1926, calls him the "greatest Aromanian writer of lyric poetry". While recent Aromanian Antologies, like the 1967 "Antologie Lirică Aromână" and the 1977 "Antologie de Proză Aromână", both edited by H. Căndroveanu, include some of his best poems and short stories, most of his work remains unpublished in book form.

IV NUSHITULLIU

The present volume is essentially a re-editing of the book of poems by Papahagi, to which we have added six poems received from Dina Cuvata. These poems were taken from some old (1899) issues of the Aromanian review "Revista Pindul" and they are to be found at the end of the book, starting with the poem "Oclji Lâi shi Oclji Albashtri".

PREFATSĂ

Nushi Tulliu si-amintă Avdela tu anlu 1872. După tsi bitisi shcoala primară di Cljjsura shi liceulu romănescu di Bituli, el featsi un an ca dascal la ghimnaziul di Ianina shi deapoia dusi Bucuresti iu si scrie la Facultatea di Literi. Cum bitisi universitatea shi-sh lo diploma, Nushi Tulliu s-turnă ăn Grecia tu anlu 1899, shi fu doi anj revizor shcolar la sculiili romăneshti dit Epir shi Tesalia. Năpoi tu Romăni, el activă ndoi anj ca jurnalist. După ună njică shideari di cătsva anj tu Ghirmanii, Nushi Tulliu să stabili to Gārtsii shi lucră ca inspector shcolar la sculiili romăneshti. Moari tu 1941 fără ta s-veadă ăncljedearca-a tutulor sculiilor romăneshti dit Machidunii.

Tută bana-lj, Nushi Tulliu scrisi sh-publică tu rivistili literare dit atsel chiro, puizii shi njits istorii tu grailu armănescu. Publică shi un njic roman, "Murmintsă fără Crutse", ca foileton tu revista "Ecoul Macedoniei". Multi di aesti scrieri armasiră arăspănditi (sh-poati chiruti tora) tu aesti rivisti.

Tache Papahagi, cari adună puizii shi istorii di-a lui shi li publică, prota tu "Antologia Aromănescă" dit 1922 sh-deapoia tu cartea "Poezii" dit 1926, spuni că Nushi Tulliu easti nai ma marili poet lirik Armăn. Tu anlji dit soni, videm ună parti dit aesti istorii shi puizi publicati shi tu cărtsăli "Antologie Lirică Aromână" dit 1975 sh "Antologie de Proză Aromână" dit 1977, doauli scoasi la Bucuresti di Hristu Căndrovcanu.

Cartea tsi publicăm tora easti ună ri-editari a puiziilor publicat tu cartea "Poezii" dit 1926 al T. Papahagi. La aesti puizii avem adăvgată shasili puizii dit soni (Oclji Lăi shi Oclji-Albashtri, Fudulă Imn Feata, ... , Lais) pitricuti di Dina Cuvata, puizii aflati tu ndoau numiri veclji (1899) dit "Revista Pindul".

A WORD FROM THE EDITOR

CARTEA AROMĂNĂ Inc. is a Not-For-Profit Organization incorporated in the State of New York. The purpose of the organization is the preservation and promotion of the cultural heritage of the people of Aromanian origin through activities such as (i) publication of books and journals in English, Aromanian and other languages; (ii) organization and sponsorship of workshops, meetings and congresses of Aromanian culture; (iii) audio-video tape recording of Aromanian cultural events, songs and dances; (iv) establishment of an Aromanian site to house books, records, tapes, papers and other cultural artifacts; and (v) any other activity whose purpose is the preservation of the Aromanian culture.

In publishing books in Aromanian, we were faced with the major problem of selecting a system of writing. What is actually known as the "traditional" system, is not a unique system accepted and used by all Aromanian writers; it is a system which consists of (i) several "traditional" alphabets and (ii) different norms for writing words. To deal with this problem we have adopted a policy that will be in effect until a standard alphabet and standard norms for writing are selected by a representative body of the Aromanian people, an international congress or a committee of Aromanian scholars appointed by this congress.

To facilitate the publication of the Aromanian books by electronic means and, thus, reduce its costs, we have used the following alphabet which, with the exception of $\bar{a}$, has no diacritical signs. This alphabet has been proposed by Tiberius Cunia at the Second International Congress of Aromanian Language and Culture held August 25-28, 1988 at the University of Freiburg-Germany. With very few simplifying changes, this is the alphabet promoted since 1984 by the

Aromanian cultural review "Zborlu a Nostru" (Year 2, No. 1, pag 30) from Germany.

Published in "Zborlu a Nostru" (Year 5, No. 3, pages 123-128) the proposed alphabet consists of the following letters and combinations of letters:

a, $\tilde{a}$, b, c, ch, d (dh), dz, e, f, g ($\tilde{g}$), gh ($\tilde{g}$), h, i, j, k, l, lj (l),
m, n, nj ($\tilde{n}$), o, p, q, r, s, sh ($\tilde{s}$), t (th), ts (t), u, v ($\tilde{v}$), w, x, y, z.

As the characters within the brackets are alternative ways to write some of the sounds represented by the characters preceding them, we have a SINGLE alphabet with TWO VARIANTS. This is not uncommon; for example, the German alphabet contains the characters *ä, ö, ü* and the alternative ways to write them as *ae, oe, u* respectively.

For the benefit of the American born readers who speak Aromanian but are not familiar with the Aromanian alphabet, we shall now define the sounds represented by the characters of the above alphabet. The pronunciation will be explained with reference to English words and foreign alphabets.

a - as in *car*.

$\tilde{a}$ - a sound approaching the English sound of *i* in *sir*, or the sound of *u* in *curly*, or the sound of *e* in *pretty*, etc.

b - as in *bell*.

c - pronounced either soft in front of *e* or *i*, as the English *ch* in the word *chess*, or hard everywhere else, as in *car* or *class*.

ch - always written in front of *e* or *i*, ch is pronounced hard, as the *c* in *chord*.

d (dh) - ordinarily pronounced as in *doll*, the letter *d* may be also pronounced, in some words and by some Aromanians as the Greek letter "*delta*", similar to the English pronunciation of *th* in the word *there*. Those wishing to be specific, may write the sound "*delta*", if they so wish, by the combination of letters *dh*. For example, we shall write *dascal* and let one decide whether to pronounce it with a *d* or a "*delta*". But one (from Greece and Albania where *dascal* is always pronounced with "*delta*") may also write *dhascal* if he so wishes.

dz - a sound that does not exist in the English language; it may be obtained by pronouncing *d* and *z* together as a single consonant.

e - as in *edit*.

f - as in *fog*.

g (ġ) - ordinarily pronounced either soft in front of *e* and *i*, (as *ġ* in *gene* or *j* or *dg* in the word *judge*), or hard everywhere else (as *ir* *giu*), the letter *g* may be occasionally pronounced, in some words and by some Aromanians, as the Greek letter "gamma", a sound that does not exist in the English language. For example, according to his own spoken language, one may pronounce *g* from *gramatică* either as the English sound *g* or the Greek sound "gamma". But if one wants to be specific, he can also write *ġramatică* and let everyone read it as he wishes. It may be interesting to note here that in most modern languages, the sound "gamma" of the words of Greek origin has been transformed into the Latin *g*. For example, this is what happened with the English words *grammar*, *archaeology*, *typography*, etc.

gh (ġ) - written only in front of *e* and *i*, *gh* is pronounced either hard, as the *g* in *ghost* or *give* or, in some words of Greek origin and by some Aromanians only, as the Greek sound "gamma". One may be more specific, if he so wishes and write all these latter words with *g* representing the sound "gamma"; and let everyone read it according to his own pronunciation.

h - as in *hole*.

i - as in *ignore*.

j - except when preceded by *l* or *n*, the letter *j* is pronounced as the letter *g* in the words of French origin *rouge*, *montage* or *mirage*; or, pronounced as the "si" in the English word *division*.

k - as in *key*.

l - except when followed by *j*, the letter *l* is read as in the word *line*.

lj (ĵ) - *soft l*, a sound which does not exist in English and is best defined in terms of the Italian *gli*; we have consistently used *lj*, but one may also use the traditional *ĵ*.

m - as in *male*.

n - except when followed by *j*, the letter *n* is read as in the word *nose*.

nj (ñ) - *soft n*, a sound which does not exist in English and is best described in terms of the Spanish *ñ*, the French *gn* or the Italian *gni*; we have consistently used *nj*, but one may also use the traditional *ñ*.

o - as in *home*.

p - as in *pine*.

q - used only for foreign words.

r - as in *river*.

s - except when followed by *h*, the letter *s* is pronounced as in the word *sane*.

sh (s) - as in *shovel*; we have consistently used *sh*, but one may also use the traditional *s*.

t (th) - except when followed by *h* or *s*, the letter *t* is ordinarily pronounced as in *time*. For some words (of Greek origin), the letter *t* may also be pronounced, by some Aromanians, as the Greek "theta" or as the *th* in the English word *theory*. When one wants to specifically denote the sound "theta", he can use *th* and let everyone read the words according to his own dialect.

ts (t) - pronounced as in *bits*, we have consistently used *ts*; but one may also use the traditional *t*, if he so wishes.

v (v̄) - the letter *v* is generally pronounced as in the word *veal* an exception is made, however, for about ten words (and their derivatives) where *v* is pronounced as the Greek sound "gamma", in which case *v* may also be written as *v̄*. While the Aromanians from Macedonia will have no difficulty in properly reading all these words the American born Aromanians may find it difficult. For their benefit here are the words where *v* (v̄) is read as "gamma":

Vîn = wine (*avine* = vineyard, *avită* = grapevine, *vînar* = wine merchant, *vier* = grape grower), *vîu*, *vie*, *vii* = alive (*viatsă* = life, *vî* = fast, *anviare* = to resurrect, ...), *viernu* = worm (*virminos* = wormy, *nvirminire* = to become wormy, ...), *aviaspe* or *viaspe* = wasp (*viespar* = wasp nest), *vis* = dream (*ivisare* = to dream, ...), *vîtsâl* *vîtsauă* = calf, *vîptu* = grains (like wheat, rye, etc.), *vioară* = violets *vîsteari* = treasure, *vinghîts* = twenty (and all its derivatives), *Vismăciuni* = September, the many derivatives of the verb *vinire* = to come and, finally, for some words, like *sclavi* = slaves, the plural o words for which *v* of the singular form is read as the Latin sound *v*.

It is difficult to explain, without going into a long discussion involving the grammar of the Aromanian language, when one should read the Latin *v* or the Greek "gamma" in all of the words derived from *vinire*. With very few exceptions, *vi* not followed by *nj* (but *n o ni*) is read as "gamma"; *vi* followed by *nj* is read as the Latin *v*. More specifically, the words *vinj* (*vinju*), *vinjish*, *vinje* (*vinji*), *vinjim*, *vinjit* *vinjiră* and *vinjită* are read with the Latin *v*, while the words *vîn*, *vînu* (*vîni*), *vinim*, *vinits*, *vină*, *vineam*, *vineai*, *vinea*, *vincats*, *vinirim* *vinirish*, *vinire*, *vinirit*, *vinu* and *vinindalui* are read with "gamma".

However, there are exceptions. One is the word *vinj* which may be read with "gamma" when in the form *tini vinj* = you are coming or with the Latin *v*, when in the form *mini vinj (vinju)* = I came. Other exceptions can be found in the dialects spoken in Yugoslavia where the *v* in the words *vinj (vinju)*, *vinjish*, *vinje (vinji)*, *vinjim*, *vinjit*, *vinjira* and *vinjita* is pronounced as the Latin *v*, even though all these words are pronounced with *n* and not *nj*, and thus, written as *vin (vinu)*, *vinish*, *vine (vini)*, *vinim*, *vinit*, *vinira* and *vinita* respectively.

w - used only for foreign words.

x - as in *exist* or as the *cc* in *accent*.

y - used mostly for words of foreign origin where it is generally pronounced as *i*.

z - as in *zebra*.

The problem of writing with a standard alphabet is simple when compared with that of deciding how specific words should be written. Various words are not pronounced in the same way in different regions of Macedonia, and even when they are uniformly pronounced, one may still write them in alternative ways. For example, various ways to write the word *muljare* = woman, are: *muljari*, *muljeare*, *muljeari*, *muljiare*, *muljiari*, and when the *u* is short, *mljare*, *mljari*, *mljeari*, etc.

This is a complex problem and we do not feel sufficiently well qualified to discuss it here. Lacking a normative dictionary establishing the rules by which words and their derivatives should be written, we have relied, in general on the rules, implicitly set in the writings of classical authors such as, for example, Pericle and Tache Papahagi, George Murnu, Zicu Araia, Nushi Tulliu, Nicolae Batzaria, etc. As the rules varied among authors, we have tried to select those norms which, by their simplicity and common sense, appeared to be the best. For the present book we have adopted most of the norms set by the author, Nushi Tulliu himself.

r - as in *river*.

s - except when followed by *h*, the letter *s* is pronounced as in the word *sane*.

sh (ș) - as in *shovel*; we have consistently used *sh*, but one may also use the traditional *ș*.

t (th) - except when followed by *h* or *s*, the letter *t* is ordinarily pronounced as in *time*. For some words (of Greek origin), the letter *t* may also be pronounced, by some Aromanians, as the Greek "theta" or as the *th* in the English word *theory*. When one wants to specifically denote the sound "theta", he can use *th* and let everyone read the words according to his own dialect.

ts (t) - pronounced as in *bits*, we have consistently used *ts*; but one may also use the traditional *t*, if he so wishes.

v (v̄) - the letter *v* is generally pronounced as in the word *veal*; an exception is made, however, for about ten words (and their derivatives) where *v* is pronounced as the Greek sound "gamma", in which case *v* may also be written as *v̄*. While the Aromanians from Macedonia will have no difficulty in properly reading all these words, the American born Aromanians may find it difficult. For their benefit here are the words where *v* (v̄) is read as "gamma":

V̄in = wine (*avine* = vineyard, *avitā* = grapevine, *vinar* = wine merchant, *vier* = grape grower), *viu*, *vie*, *vii* = alive (*viatsā* = life, *vie* = fast, *anviare* = to resurrect, ...), *viennu* = worm (*virminos* = wormy, *nvimminire* = to become wormy, ...), *aviaspe* or *viaspe* = wasp (*vicspar* = wasp nest), *vis* = dream (*nvisare* = to dream, ...), *vitsāl*, *vitsauā* = calf, *viptu* = grains (like wheat, rye, etc.), *vioarā* = violets, *visteari* = treasure, *vinghīts* = twenty (and all its derivatives), *Vismā-ciuni* = September, the many derivatives of the verb *vinire* = to come and, finally, for some words, like *sclavi* = slaves, the plural of words for which *v* of the singular form is read as the Latin sound *v*.

It is difficult to explain, without going into a long discussion involving the grammar of the Aromanian language, when one should read the Latin *v* or the Greek "gamma" in all of the words derived from *vinire*. With very few exceptions, *vi* not followed by *nj* (but *n* or *ni*) is read as "gamma"; *vi* followed by *nj* is read as the Latin *v*. More specifically, the words *vinj* (*vinju*), *vinjish*, *vinje* (*vinji*), *vinjim*, *vinjit*, *vinjirā* and *vinjitā* are read with the Latin *v*, while the words *vin*, *vine* (*vini*), *vinim*, *vinits*, *vinā*, *vineam*, *vineai*, *vinea*, *vineats*, *vinirim*, *vinirish*, *vinire*, *vinirit*, *vinu* and *vinindalui* are read with "gamma".

However, there are exceptions. One is the word *vinj* which may be read with "gamma" when in the form *tini vinj* = you are coming or with the Latin *v*, when in the form *mini vinj (vinju)* = I came. Other exceptions can be found in the dialects spoken in Yugoslavia where the *v* in the words *vinj (vinju)*, *vinjish*, *vinje (vinji)*, *vinjim*, *vinjit*, *vinjirā* and *vinjitā* is pronounced as the Latin *v*, eventhough all these words are pronounced with *n* and not *nj*, and thus, written as *vin (vinu)*, *vinish*, *vine (vini)*, *vinim*, *vinit*, *vinirā* and *vinitā* respectively.

w - used only for foreign words.

x - as in *exist* or as the *cc* in *accent*.

y - used mostly for words of foreign origin where it is generally pronounced as *i*.

z - as in *zebra*.

The problem of writing with a standard alphabet is simple when compared with that of deciding how specific words should be written. Various words are not pronounced in the same way in different regions of Macedonia, and even when they are uniformly pronounced, one may still write them in alternative ways. For example, various ways to write the word *muljare* = woman, are: *muljari*, *muljeare*, *muljeari*, *muljiare*, *muljiari*, and when the *u* is short, *mljare*, *mljari*, *mljeari*, etc.

This is a complex problem and we do not feel sufficiently well qualified to discuss it here. Lacking a normative dictionary establishing the rules by which words and their derivatives should be written, we have relied, in general on the rules, implicitly set in the writings of classical authors such as, for example, Pericle and Tache Papahagi, George Murnu, Zicu Araia, Nushi Tulliu, Nicolae Batzaria, etc. As the rules varied among authors, we have tried to select those norms which, by their simplicity and common sense, appeared to be the best. For the present book we have adopted most of the norms set by the author, Nushi Tulliu himself.

ZBOR DI LA EDITOR

CARTEA AROMĂNĂ Inc. easti ună "Not-For-Profit" organizatsii âncorporatâ tu statlu New York dit Amirichii. Scupolu a organizatsiljei easti prezervarea shi promovarea-a patrimoniului cultural aromân, tu Americâ shi tu Europâ, cu activitâts ca aesti di ma nghios: (i) tipusirca di cârtsâ shi revisti, tu limba englezâ, aromână shi alti limbi; (ii) organizarea shi co-sponsorarea di seminarii, adunâri shi congressi di culturâ aromână; (iii) ânregistarca pi ruban magnetic, audio i video, a activitâtsilor culturali aromâni, cântitsi shi jocuri; (iv) fundarea a unei casi aromâneshti iu si s-adună shi si s-tsânâ cârtsâ, discuri, rubani magnetitsi, articuli di folklor, etc. shi (v) itsi soi di activitati faptâ cu scupolu a prezervâriljei patrimoniului cultural aromân.

Ca s-publicâm cârtsâ tu limba aromână, avum mâri problemi cu alidzearca-a unui sistem di scriari. Nu avem un singur sistem traditsional, avem ma multi. Shi vârnû di sistemili traditsionali nu si-adaptcadzâ lishor la tehnologia modernâ a tipusiriljei cu ordinatoari electronitsi personali. Ca s-rezolvâm aesti probleme, noi adoptâm unâ regulâ tsi va s-hibâ aplicatâ pânâ atumtsea cându, un organismu reprezentativ aromân, un congres internatsional icâ unâ comisie di oaminj anvitsats numit di un ahtari congres, va s-alegâ un alfabet shi un sistem standard di scriari.

Ca s-lishurâm publicarea di cârtsâ shi revisti, noi adoptâm - cu ndoauâ njits alâxiri - sistemlu propus tu 1984 di revista Zborlu a Nostru (Anlu 2, Numirlu 1, Pagina 30). Aestu sistem fu sustsânut shi di rezolutsia adoptatâ di adunarea generalâ a aromânjilor tsi loarâ parti la al Doilea Congres Internatsional di Limbâ shi Culturâ Aromanâ tsi s-tsânu la Universitatea di Freiburg-Ghirmanii dit 25 tu 28 Augustu, 1988. Aestâ rezolutsii dzâtsi:

(1) Congreslu recomandă a revistiljei Zborlu a Nostru să scrii cu alfabetlu latin, fărâ scamni diacrititsi; ună exceptsii casti semnul tsi poati si s-bagă pisti *a*.

(2) Congreslu recomandă atsilor cari vor să scoată cărțșă, tra s-li scoată cu idghiul sistem.

(3) Tu revista Zborlu a Nostru să s-publică referatlu detailat propus di ună comisie cari examină problema cu ocazia congresului.

Alfabetlu propus la congres di Tiberius Cunia shi publicat tu "Zborlu a Nostru" (Anlu 5, Numirlu 3, paginili 123-128), casti aestu di ma nghios, un SINGUR alfabet cu DOAUĂ VARIANTI.

a, â, b, c, ch, d (dh), dz, e, f, g (ġ), gh (ġ), h, i, j, k, l, lj (l), m, n, nj

(ñ), o, p, q, r, s, sh (ș), t (th), ts (ț), u, v (v̄), w, x, y, z.

Cându machina di scriari ică ordinatorlu electronic nu ari semnul ~ tsi s-bagă pi litera *a, g, v* shi *n*, va poată si s-bagă shi scamnili *-, , , , , ,*, etc. Tu aestă carti noi bāgām semnul *~*. Ca s-poată si să scrii shi zboari xeani, alfabetlu ari shi literili *k, q, w, x* shi *y*. După grailu a omlui, litera *ā* si-avdi cāndu ca romānescul *ă*, cāndu ca romānescul *â*. Aestă regulă simplifică scriarea: fārshārotsliji au mash sonlu *ă*, pindenlji au doauli sonuri *ã* shi *â*. Combinatsiili di literi *ce, ci, che, chi, ge, gi, ghe, ghi* suntu cititi ca tu alfabetlu italian shi romān. Semnul *dz* si-avdi ca tu zborlu budzā. Literili *d* shi *t* au sonurli latini *d* shi *t*; ma tu ndoauă zboarā va poată si s-avdā - după grailu a omlui - shi ca sonurili grātseshti "*delta*" shi "*theta*". Aestă regulă simplifică scriarea: multsā aromānj dit Sārbii shi dit Romānii nu au tu limbā sonurli "*delta*" shi "*theta*". Atselj tsi vor si scrii sonurli grātseshti, va poată si-u facă cu combinatsiili di literi *dh* shi *th*. Combinatsiili di literi *nj* shi *lj* suntu ca tu zboarāli calj shi njel. Benevol, aesti sonuri va poată si să scrii shi cu scamnili traditsionali *l* shi *ñ*. Combinatsiili di literi *sh* shi *ts* va si-avdā ca tu zboarili shoput shi tsinā. Benevol, aesti sonuri va poată si să scrii shi cu scamnili traditsionali romāneshti *ș* shi *ț*.

Literili *g* shi *v* au sonurli latini *g* shi *v*; ma tu ndoauă zboarā va poată si s-avdā - după grailu a omlui - shi ca sonlu grātsescu "*gamma*". Trā atselj tsi vor si scrii aestu son, va poată si-u facă cu *ġ* ică *v̄*, după cum u castă zborlu. Aestă simplifică scriarea. Multsā aromānj nu pronunsā sonlu grātsescu "*gamma*" tu zboarā ca Gramostea, vurgar, Ghiorghi, filologic, aghios, etc. shi tu tuti limbili moderni aesti zboarā au sonlu latin *g*; tr-atsea casti ghini si să scrii

mash g. Cum suntu mash vǎrnǎ 10 zboarǎ iu sonlu "gamma" casti transformarea a latinlui v, nu casti ananghi si-avem un smpu special; va s-alǎsǎm v shi va-l citim "gamma". Trǎ atselj anvitsats cu alfabetlu traditsional, va s-hibǎ shi scamnili alternative *ǧ* shi *ǵ*.

Nu casti greu trǎ aromǎnj s-citescǎ g shi v ashii cum lipseashti; ca latinlu g shi v, icǎ ca grǎtsescul "gamma". Ma casti ghini s-dǎm unǎ listǎ di zboarǎli (shi derivativili a lor), iu v s-pronuntsǎ ca "gamma"; nu suntu multi. Avem: *vin* (avini, avitǎ, vinar, vier, avismǎciuni), *viu* (vic, vii, viatsǎ, anviari, ...), *viemu* (virminos, nvirminire, ...), *aviaspi* (viaspi, viespar), *vis* (nvisari, ...), *vitsǎl* (vitsauǎ), *viptu*, *vioarǎ*, *visteari*, *vinghits*, *Vismǎciuni*, *sclavi* (zbor tsi la singular s-pronuntsǎ cu latinlu v) shi ma multili derivativi a verbului *vinire*.

Cu tuti cǎ pronuntsarea-a derivativilor a verbului *vinire* (viniri) si-aduchcashti dit contextul iu apari zborlu, pistipsim cǎ casti ghini s-dǎm ndoauǎ reguli. Derivativil di la **Prezent** (*vin*, *vinj*, *vine*, *vinim*, *vinits*, *vin*) shi atscali di la **Imperfect** (*vineam*, *vincai*, *vinca*, *vineam*, *vincats*, *vinca*) s-pronuntsǎ totna cu "gamma". Tut cu "gamma" s-pronuntsǎ Viitorlu (tsi s-fatsi cu adǎvgarea a prepozitsiilor *vai*, *va*, icǎ *va s-*, dinǎntea-a prezentului; va s-*vin*, va s-*vinj*, ...), Subjonctivlu **Prezent** (tsi s-fatsi cu adǎvgarea-a prepozitsiilor *si* icǎ *s-*, dinǎntea-a prezentului; s-*vin*, s-*vinj*, ...), **Condiționallu Prezent** (s-*vinirim*, s-*vinirish*, s-*vinire*, s-*vinirim*, s-*vinirit*, s-*vinire*), **Condiționallu Imperfect** (forma tsi s-fatsi cu adǎvgarea-a prepozitsiilor *vrea s-*, icǎ *va s-*, dinǎntea-a imperfectului; *vrea s-vineam*, *vrea s-vincai*, ...), **Imperativlu** (*vinu*, s-*vinǎ*, *vinits*, s-*vinǎ*) shi **Gerondivlu** (*vininda*, *vinindalui*).

Derivativil a verbului *vinire* tsi s-pronuntsǎ cu latinlu v suntu: **Perfectlu (Tricutlu) Definit** (*vinj*, *vinjish*, *vinje*, *vinjim*, *vinjit*, *vinjirǎ*), **Perfectlu (Tricutlu) Nidefinit** (*am vinjitǎ*, *ai vinjitǎ*, ...), **Ma-Multu-Ca-Perfectlu** (*aveam vinjitǎ*, *aveai vinjitǎ*, ...), **Viitorlu Anterior** (tsi s-fatsi cu adǎvgarea-a prepozitsiilor *vai*, icǎ *va s-*, dinǎntea-a Tricutlui Definit; *vai vinj*, *vai vinjish*, ...), **Subjonctivlu Imperfect** (*si-am vinjitǎ*, *si-ai vinjitǎ*, ...), **Condiționallu Imperfect** (forma: *si-aveam vinjitǎ*, *si-aveai vinjitǎ*, ...) shi **Participulu Tricut** (*vinjitǎ*). Mash derivativa-a Infinitivlu *vinire* (viniri) poati s-hibǎ shi cu v shi cu "gamma".

Analiza-a zboarǎlor di ma nsus spuni cǎ, cu putsǎni exceptsii, derivativili a verbului *vinire* iu *vi* casti deadun cu *nj* s-pronuntsǎ ca latinlu v, shi aclo iu *vi* casti deadun cu *ni* (icǎ cu *n*), derivativili s-pronuntsǎ cu "gamma". Ashi avem zboarǎli *vinj*, *vinjish*, *vinje* (*vinji*),

vinjim, vinjit, vinjiră shi vinjită, iu *v* s-pronunsă ca latinlu *v*; shi zboarâli vin, vine (vini), vinim, vinit, vină, vincam, vincai, vinca, vincats, vinirim, vinirish, vinire, vinirit, vinu, shi vinindalui iu *v* s-pronunsă ca grătsescul "*gamma*".

Ma regulili di ma nsus au shi exceptsii. Ună exceptsie casti derivativa vinj tsi s-citeashti cu "*gamma*" tu forma "tini vinj" shi cu latinlu *v* tu forma "mini vinj". Ună altă exceptsii si-află la grailu-a Aromânjilor dit Machidunia Sârbească iu "*nj*"-lu dit zboarâli vinj, vinjish, vinje (vinji), vinjim, vinjit, vinjiră shi vinjită si-avdi ca *n*. Aestă va s-dzâcă, că tuti zboarâli di ma nsus va sâ scrii cu *n* shi va si s-dghivăsească ică cu Latinlu *v*, ică cu Gărtsescul "*gamma*", după cum va u caftă contextul tu cari s-află zborlu tu frază. Shi alti exceptsii va s-hibă stabiliti di filologilji aromânj, atumtseca cându va si zburască di normili di scriari.

Problema alidzeariljei a unui alfabet standard nu casti greauă, cându u comparăm cu problema alidzeariljei a normilor di scriari a zboarâlor aromâneshti. Multi zboarâ nu suntu pronuntsati ună singură soi di tuts aromânjilji; shi multi zboarâ tsi suntu pronuntsati ună soi, pot si sâ scrii tu ma multi soi. Tră exemplu, muljari poati si sâ scrii shi muljare, muljiari, muljiare, muljeari, muljeari, mljari, mljare, mljiari, etc. Shi cum si scrim: aoa ică aua? zboarâ ică zboari? grai ică graiu? nica ma ninga?

Noi nu va putem s-n-adrăm ună limbă literară cultă, pănă cându nu va stabilim normili di scriari a zboarâlor aromâneshti. Ună nchisită u-avem cu noulu alfabet iu *ă* shi *â* si scrii ună soi, iu *d* shi *l* au shi un son latin shi un son grătsescu, iu "*gamma*" si scrii ca *g* shi ca *v*, etc. Avem multu ananghi di un dictionar normativ. Ma cum him ninga diparti di un ahtari dictionar, noi va lipsească s-nă bazăm pi normili cu cari scrisiră păpânjilji a noshtri. Cu tuti că nu scrisiră ună soi, scriitori ca Pericle shi Tachi Papahagi, George Murnu, Nicolae Batzaria, Zicu Araia, Nushi Tulliu shi mults altsă, stabiliră ndoauă normi. Dit aesti normi noi va si-alidzem atseali tsi nă si par simple shi cu bună minduiri.

Va dăm tora, ma nghios, ndoauă di normili cu cari scrisim aestă carti, normi pi cari vrum, ma nu putum totna, s-li aplicăm consistentu.

Multi di vocalili shcurti (*i*, *u*, *iu* ică *ă*) di tu bitisita-a zboarâlor, shi căti vărănă oară shi tu mesea-a lor, nu fură scrisi. Tră exemplu, noi scrisim grai, mai, lai, feci, etc.; nu scrisim graiu, maiu, laiu, feciu.

etc. Tut ashi, nu scrisim *ā* (ică *i*) shcurtu di la zboarâli frats, milets, pârints, calj, mânj, etc.; mash cându cara lungu, ca tu oclji, pârintsă, etc. lu scrisim. Ună exceptsie u featsim cu *i* shcurtu cându vini după *r, n, c, ch, g* ică *gh*. Tră exemplu, noi scrisim pāduri, cari, mări, luni, ficiori, luchi, măghi, etc. Ma tu mesca di zboară, *i*-lu shcurtu fu cându eliminat, cându tsănut. Tră exemplu, noi scrisim pādurlî, ficiorlji, soarli, muljerli, luchilji, măghili, etc.

După combinatsiili di literi *sh, nj* shi *lj*, literili shcurti *i* shi *e* fură eliminati. Tră exemplu, noi scrisim mushată, shapti, gusha, njardzi, muljari etc. Shtim că mushată shi mushcată nu s-pronuntsă ună soi; ma cum doauli soi suntu zburăti, noi alcapsim forma atsea cama simplă.

Cu tuti că pronuntsarea casti *i*, multsă scriitori clasits aromănj scrisiră *e* la bitisita-a zboarâlor. Tră exemplu, năsh scrisiră carte, tine, muljare cându pronuntsarea corectă casti carti, tini, muljari. Un avantaj casti că singularlu di la aesti zboari nu va si scrii ună soi cu plurallu. Tră exemplu, avem zborlu pāduri (cu *i* lungu) tră singular shi pāduri (cu *i* shcurtu) la plural; scriitorlji clasits scrisiră pādure la singular shi pāduri la plural. Regula adoptată di noi fu ca si să scrii cu *e*, la publicarea di cărtsă clasitsi, shi cu *i*, la publicarea-a cărtsălor di autori moderni.

Noi scrisim shi cu alti normi tsi nu li spusim aoa; va si s-veadă la cititlu a cărtsăljei. Multsă aromănj nu va s-hibă di acordu cu alfabetlu shi cu normili cu cari scrisim. Cum nu suntem filologj, s-poati si-avem faptă sh-erori. Lă căftăm ljirtari. Ma cum filologilji aromănj nu si-aduchescu un cu-alantu, cum nu avem un alfabet standard shi un dictsonar normativ, shi cum easti mari ananghi di cărtsă pri limba aromănă, noi scrisim ashi cum pistipseam că easti cama ghini. Nădia-a noastră easti ca după un chiro, pri cali evolutsionară, să si-agiungă la un sistem unitar, la ună limbă cultă aromănă scrisă ună soi di tuts.

NUSHI TULLIU - PLĂNGUL ARMÂNULUI

Duchescu ună harauă mari s-ved cum cartea-al Nushi Tulliu "Poczii", scoasă tu Rumâni di Tache Papahagi la anlu 1926, u-at tihca nica nă-oară s-u veadă lunjina-a dzuâljei, dupu 63 di anj, aesti oară tu Amirichii.

Tsi cara escu tinir; acătsai ună pcatică di bana a vecljilor Armānj shi-am ascultată multi di spunirli a lor ti "bana pi ciomag"; cum lj-arisca sh-dzacă singurli ti-atsea greauă bană-a lor. Mini shi tora canda-lj ved dininti atselj aushanj ti cari suschiră shi cāntă Nushi Tulliu. Zborlu-a lor nica nj-arāsună tu ureclji; ānj pari cā canda li avdu aboarāli-a lor, tavedghia spusi di bunlu mastur a peanāljei - Nushi Tulliu.

Puiziili āngrāpsiti di Nushi Tulliu suntu ghini plichisiti shi uidisiti, di multi ori shutsāti shi ghixiti, tu ducheana-a lui cu minutili hālāts cu cari el intrā ahānda pānā sh-tu suflitlu Armānamiljei. Māsturilja-al Nushi Tulliu u nāstreatsi, canai cu dau dzeaditi, tutā atsea tsi Armānamea, cu tutā itsrālja-a ljei, u chiului pi-aradā ān dauili milenjuri di existentsā, shi-u featsi s-lutseascā ca margaritari. Tuti atscali lucrī sh-lu-aflarā multu ghini loclu; cāndu mātreshiti di nanāparti, cartea-a lui s-pari ca unā *Carti Sfântă* la cari nu pots nitsi s-curnji tsiva nitsi s-lij alicheshtsā tsiva. Itsi s-badz va s-aleagā, itsi s- scots va s-adarā unā guvā. Sh-ti-atsea mini va s-mātrescu cāt ma āngātan s-mi portu cu-aestā minutsioasā lugurii; lugurii cari criscu pānā la nivel di visteari a tsivilizatsiuljei armāneascā, balcanică shi umincascā.

Ti tsi cāntă Nushi Tulliu? Ti tut tsi s-fătsea tu bana-a Armānlui: ti harauă, ti plāngu, ti moarti, ti vātāmāri, ti vreami (multu putsān), ti xeani (Dumnidzā s-li batā), ti muntsā, ti feati daileani, ti nveasti mārānghisiti, ti cānticlu-a puljlor, ti mailu sh-primuveara, ti pulemati, ti furi sh-nica ti multi alti lucrī cari-lj tritsea pisti caplu-a

Armânului. Cântă Nushi Tulliu, ti tut tsi vidzură oclijilj sh-lj-avdzără ureclijli, ti tut ti tsi-lj plâmsiră oclijilj shi-lj si-nfărmăcă sullitlu.

Nushi Tulliu, sh-cându cânta, tu nai ma marca harauă, videca un suptsări hir di plāngu, ma sh-cându plândzea, plândzea cu zboară ahāndoasi; cā plândzea di ponlu cari lj-lu dinjica sullitlu; "di plândzea di njilă sh-tserlu". La momentu Nushi Tulliu s-alinā-n dzeană la tser di-lj bagă, canda pi plāngu sh-dumnidzadzłji di la Olimpu. Ma, el nu-sh cheari mintea. Plāngul al Nushi Tulliu s-mută shi sâ scadi dupu cumu-i ponlu. Ună turlii plândzi cu muntsălji, deadun, cându armân pondză dupu tsi fug Armânłji la arniu, altă turlii plândzi cu picurarłji cându sh-cher cupiili, sh-altă turlii plândzi ti vără funico la Armânj. Ma, tut plândzea, cā-lj vrea Armânłji shi-dureca tu sullitlu cafi ună taxirati-a lor. Plāngu, mash plāngu s-vead pisti tut; niscântili di puizii a lui suntu shi āntitulati cu plāngul.

Cheardirea a cupiiljei cara mari taxirati ti cafi un picurar, ti cafi ună casă, cā sh-chirea pānea dit gură:

"Va s-plândzem di tru hicat

Laili turme tsi chirim -

Oi bo bo, pānă s-murim!"

dzăsi Nushi Tulliu tu puizia "*Plāngul Armânului*". Altă oară dzătsi "amar plândzea māratsłji dit frāndză di hicati". Njila-a lui s-veadi c la zborlu *māratsłji*. Nushi Tulliu shi plândzi, shi njilucashti. Aoate inima-lj si-arupi. Altă oară dzătsi: "plândzea cu dipirari", "zghiles duruti mami". Cari poati s-află shi s-ghixescă cātu-ngreacă zborl *duruti mami*?

Mări taxirăts avea cādzută pisti Armānami, cātă tut s-vide gionj shi bārbats vātāmats, sā-ncljidea casi shi Nushi Tulliu plând: "cā muntsălji arushescu / di sândzi di Armānj"; sh-deapoia, "nu-i castra s-nu plāngă / un frati, ver, nipot"; shi ma-nelo, "cārărli suntu u / di sândzi armānesc".

S-alumta Armānjłji di sh-apāra bana, limba, horli, Armāname la cum u spusu Nushi Tulliu atsea alumtari, cari s-alină pānă la nive a sfintsilor:

"Tră fara-a lui aoaltari

Muri un prot giunar.

Ma nu-i tsiva; Hristolu

Plâteashti sh-amānat: -

Nu s-agârshescu gionjlji
Shi sândzili virsat."

(*Cântitse*)

Di altă parti Nushi Tulliu nă u da shi situatsia cându un bârni di oaminj alumtători lă vini greatsă cara u ved tiniramea că nu s-acatsă tu bratsă cu chtsărłji, ma iara zboarāli-a lor dau un bu rezultat. Ashi, aushlu Bucuvală, cari li veadî ahtārili nibuni lucrî n poati ta s-aravdă, shi niputincios, shi zburashti singur cu pala; ma tu di-aclo ies shi zboarāli di indati, di giurat, a tiniramiljci, a giunam lji, la alumtă ti soia armăncască, "tr-a limbālji visteari"; sh-tu sor singur shi sh-si hârscashti cându veadî că hilj-su inshi fur:

"Lai pala-a meca,
Duruta-a meca apală,
Cu lăcărnj ti mutreashti az
Aushlu Bucuvală ...

... Ānj pari-arău că v-am ficiori,
Că tinir az nu escu! ...

... S-bānedz, lăi Goga, vrute hilj,
S-bāncadză ginta-armānă!"

(*Di la vatră*)

Shi tu nai ma marli caimo shi pon tu suflit, Armānameca nu-s cheari mintea. Multu ghini lu shtii Nushi Tulliu aestu lucru; Armā nameca lja ipati shi da indati la ma tinjrlji. Shi Nushi Tulliu shi-u lja atsea furtii shi ma multi ori u dutsi multu ghini la cap:

"Nu s-plāndzem nă lipscashti,
O, cāntător alept,
Ma foc s-bāgām tu vini
Shi fleamă mash tu chept!"

(*A unui "Cântic di Jali"*)

Nushi Tulliu s-află largu di-acasă, ca multsă di sotslji-a lui, c multsālji di Armānjli cari s-dutsea tu xeani, fudzea di la vatră sh alăga ti māshecătură di pāni, s-ascapă bana. Ma, shi-aclo iu car largu, mintea-lj eara la atsely tsi-armasiră nāpoi. Singur, aclotsi xeani, cu vimtul sh-fatsi moubeti shi sh-lu spuni ponlu cari-lj frid suflitlu, nu-lj da arāhati:

"Bate, vimtu, bate,
Că multu nj-casti-amar:

Di trei anj nu-am avdzătă
 Un grai di picurar,
 Ni cântic di fluecară
 Ni cloputi di oi,
 Că-amări di sândzi mplini
 Sunt nolgica di noi."

(*Cătră Vîmtu*)

Tulliu shtia multu ghini că mash-atseali cântitsi adrati di picurari vrea-lj hibă ghitria ti suflitu-lj a lui. Li shtia el atseali cântitsi fureshtsă că iara vrea lu-apuituească tsi cara că cara mplini di crimi, di patimati, di zghicuti:

"Suschirândalui sh-cavalu-lj
 Cântă cântitsi fureshti,
 Cântitsi di jali mplini
 Cum sunt cântitsli-armăneshti."

(*Toamna*)

Shi-aclo tu xeani sh-si minduea el la tuti slăbiciunjli tsi-adutsea xeanili cari scutea alti sh-alti cripări la dadi, la featili isusiti, la nveasti. Ma, Nushi Tulliu, s-minduea shi la altu un lucru nica ma greu, la faptul că atselj tiniri armănea aclo shi sã-nsura shi chirea, s-tuchea ca Armănj. Sh-ti-atsea s-mindui shi-află ghitria ti arana-a lui cari lj-lu sfridina suflitu. Află zboară ti urnimii ti tinirlji, cari, ază, dupu ahântu chiro, ăl fac pi Nushi Tulliu un mari profet la vreaarea ti nituchiri, nichireari, cari creashti la tinirlji fatsă di soia armănească:

"S-nu v-agărshits pârintsăl
 Shi populu-armănesc ...
 Nu cheari nă pāduri
 Fidānjli cāndu cresci!"

(*Cântitsi di Jali, III*)

Aesti zboară di-apuitueari suntu greali ca shi blăsteamili al Constantin Belimace spusi tu "*Dimândarea Pârintească*"; aesti zboară s-hibă sh-di-aoa shi-nclo un lutseafir cālăuz.

Nushi Tulliu cântă sh-plândzi sh-nica multi alti lucruri di tu bana armănească. Tuti căti spusi suntu lucruri citabili ma aestă aradă lj-alăsăm singurlji cititori s-li dghivăsească, s-li castă, s-li cântă tu minti, s-toarcă alti hiri shi tsăsături, shi singuri sh-li-află mushutetsli după gustul a lor, că cali canda svom la cafî ună frândză, cu cafî puizii, cu cafî un versu, cu cafî un zbor.

Dina Cuvata - Scopia, 17-18 di Andreu, 1988

SUMAR

Preface	III
Prefatsă	V
A Word from the Editor.....	VII
Zbor di la Editor	XIII
Nushi Tulliu - Plângul Armânlui	XIX
Nsus tu Munte	1
Cilnicamea sh-Picurarlji	2
Tru Muntili di Zmolca	3
Plângul Aromânului	5
Loai Cârli glu	7
Trâsh la Patrula Cutare	9
Costa	11
Grai di Jale	14
Cântitse	16
Cântic	18
A Unui "Cântic di Jale"	19
Cântitse di Jale	20
Câtră Vimtu	25
Ravdă Inimă	27
Cântic di Iarnă	29
Seară	30
Toamnă	31
Cântic di Primuveară	33
Noapte di Veară	34
Fluiara	35
Agalea-Agalea	36
A Cuclui	37
Câtră Munte	39

Munte Vrut	40
Pri-Amarca Laie	42
Trăsh la Treili Shopute... ..	44
Sărcăceana	45
La Fântăna dit Vuloagă	46
Blăstem di Vrut	48
Pri un Purumbu... ..	49
Pleacă-ts Fesca... ..	50
Feata shi Gionile	51
Tu Pădure	53
Lilicea-a Vrearijci	54
Frundză Vearde	55
Nanc-Nanc	56
Ghioclu-a Meu	58
Cătră Oaspits	59
Maia	61
Aushlu	63
Orsa	64
Mama shi Puilu	67
Di la Vatră	70
Jeacă	74
Nicu Ceara	80
Marusha	83
Oelji Lăi shi Oelji-Albashtri	92
Fudulă Imnă Feata	93
Armăna	94
Către Sufletu-a Meu	95
Xanta	98
Lais	100

NSUS TU MUNTE

Jalea-a cãnjlør -
Jalea-a-Armãnjlør.

Nsus tu munte-aurlã cãnjlji;
Picurarlji plãng acasã;
Vor si s-ducã tra s-lj-anganã,
Ma muljerle nu-lj alasã,
Cã chirdurã oile toate
Shi nu pot tra s-lji hrãnescã -
S-mutã perlu cãndu lj-avdzã,
Mintea sta si s-alãccescã!
Nsus pri dzeanã-ashteaptã bacilji
Cu sfãrlicile tu mãnã;
Ma nu ved iuva, mãratslji,
Ni cupic, nicã stãnã;
Shi cãnd fug, bãtuts di jale,
Muntsãlj golj di oi mutrescu;
Dupã nãsh di foame cãnjlji
Piste dzenuri ma zghilescu!

CILNICAMEA SH-PICURARLJI

La turushtile din dzeanâ picurarlji tots se-adunâ,
Di pri Elimbu lj-mutreashte nvirinatâ alba lunâ.
Ma nu shtiu trâ care lucru picurarlji se-adunarâ
La turushtile di ndzeanâ, a lor celnits iu-lj cljimarâ!
Lumea dzâtse câ nâsh canda si zburârâ s-nu nechiscascâ
Anlu-acstu cu cupiile ruga pân s-nu lâ plâtcascâ;
Câ di dzatse mesh di dzâle a vârnui nu lj-au plâtîtâ,
Nu-au tsâruihe tu cicioare shi tsipunea lâ-i tuchitâ.
Tsara-lj mâcâ pri tu muntsâ, nu-au nits pâne di sicarâ:
Cilnicame, cilnicame, pânâ sh-cânlji va lâ moarâ!
Di-agiunatic sh-di slâbintsâ nits câtsalile nu featâ,
Câ mârata Armâname-agiunse astâdz dispuljatâ.
Picurarlji?... Oh, lâitslji! Tu-an nâ oarâ vin acasâ,
Shi nivecastile lâ plângu câ fârinâ nu lâ-alasâ.
Plâng ficiorlji trâ bubotâ, plângu corghilj shi s-dirinâ: -
Tse vrets, celnits, tu Hasandra picurarlji tra s-vâ vinâ?
Mash cârliglu cu tâmbarca easte ntreaga-a lor avcarc;
Ia plâtits-lâ ruga toatâ, câ tutiputa vâ cheare...
Ia plâtits-lâ ma curundu, câ va-acatsâ muntsâlji neauâ
Sh-va s-vâ chearâ tots birbetslji sh-nu va-armânâ vârnâ njauâ!

TRU MUNTILE DI ZMOLCA

Nsus tru muntile di Zmolca
 Tutā noaptea-alatrā Polca,
 Polca, bealishe cătsauā,
 Di tuts cānjli cama-arauā;
 Latrā singurā, pi lunā,
 Di pădurile-arāsunā.
 "Polcā, lclc, Polcā vrutā,
 Tse-ai de-alatri noaptea tutā?
 Tse-ai de-alatri nvirinātā,
 Polcā njicā shi-alāvdatā?
 Naca furlji vin s-nā furā,
 Di nu-ts tatse laia-ts gurā?
 Naca vin tr-a noastre njalc,
 Trā calshile ca stealc,
 I vin, poate, si-nj mi leagā,
 Slav s-mi tsānā veara ntreagā?
 Cara s-vinā mash trā minc
 Bucāts fā-nj-te, scumpā, tinc,
 S-nu-nj mi-acatsā cāpitanlu,
 Dona, gionjle-atsel dushmanlu,
 Tse-nj mi-avinā si-nj mi-acatsā,
 Si-nj lja banā sh-tinircatsā!..."
 Nu-apucā tra s-dzācā grailu
 Noti-arus sh-mushat ca Mailu,
 Când un plumbu ndrept tu cheptu
 Lj-vinc-a celniclui aleptu:
 Plumbu greu, plumbu di moarte,
 Pitricut di-ahānt diparte...

Cădzu Noti, lailu, npade,
Ca fidanca cându cade,
Sh-Polca, corba, dipriună
Alătra di dor pi lună,
Că muri maratlu gione
Vătâmat di furlu Done.
Când hăbarca-agiumse n hoară,
Vinji nveasta-al Noti tru-oară,
Nveasta-lj scumpă shi mushată,
Cu cundiilu canda-adrată;
Shi-acătsă si-sh smulgă perlu,
Di plândzea di njilă sh-tserlu.
Vinji sh-sora-al Noti - cruna -
Deaspiră di sh-plâmse sh-luna.
Daule plângu ca birbilji,
Că lă-armănu npade hilji;
Plâng, ca tserli tru tuchită,
Sh-plângu njira-a lor lăitâ!...

***

O, lai Done, căpitane,
Tse-adărash, tine, curbane?
Virasash sândze tra s-bea loclu -
Si-nj ti ardă sfulgul sh-foclu!
Vătâmash Noti - daljanlu -,
Stingă-ts dzuua iataganlu!
L-vătâmash di tră nă pică,
Di niveasta-lj va s-s-dinjiacă,
Sh-corba-lj soră va s-s-dirină -
Di la Dumnidzău s-tsă vină!

PLĂNGUL AROMÂNUI

Oi-lele shi oi-bobo,
 Plăngu ocljilj di caimo,
 Plândzi sh-inima-nj di dor,
 Ca birbiilu tru nior;
 Că-anlu-cestu multu-arău
 Nă lo vetca Dumnidzău,
 Nă lo turmile di oi -
 O, ca vai, ca vai di noi!
 Cătr-iu s-njardzim noi nu shtim,
 Nu putem de-ava s-litim,
 Că him corghi sh-dispuljats -
 Oi-lele, Rumânj mărats!...
 Njel tu-arnjiu nu-azghiară dot -
 Jilos plândze-arnjiulu tot!
 Plâng shi lailji Fărshirots
 Cu Rumânjlji-alantsă tots,
 Că nu-au oi tra s-bagă stânj -
 Zghilesc muntsălj sh-lailji cãnj,
 Că nu-avd clopute sh-fluceri,
 Tsi mash suschiri di muljeri,
 Tse nu-au pâne tră ficiori
 Nitsi căt pulj cālători...
 Picurarlji plâng di dor -
 Oi-bobo pri dorlu-a lor!
 Plâng ca oile făr di njelj -
 Tse se-adară shcrets di elj?
 Nu-au nits noatinj, ni birbets,
 Ti lja njila pri-iudo trets
 Cându vedz că câmpul tot
 Dispuljat armase dot
 Di cupiile tse-l umplea
 Când dit muntsă dipunca.

- Câte-alcapsim li hârzim,
Oh, gileplu tra s-plâtim,
Sh-mash cârlidzile nã-avem -
Oi-lele, câtr-iu s-njirdzem?
Va s-ishim cu furlji tots,
S-nã fâtsem cu cuclu sots,
Shi ca sherctlu-atsel di cuc
Tse pri dârmile di nuc
Sh-plândze dorlu nvirinat -
Va s-plândzem di tru hicat
Laile turme tse chirim -
Oi-bobo, pãnã s-murim!...

LOAI CĂRLIGLU

Loai cărliglu cu tãmbarea,
 Feci ănsus, ănsus cãrarea -
 Si-nj mi duc la oile mljioare,
 Trăsh tu muntsãlj cu njioare;
 Si-nj mi duc shi la mãritsc,
 Ca livendile fititse;
 De-aculo la-alante njalc,
 La caleshile a meale.
 Cãt ishii ma nsus di hoarã,
 Cãnta pulji si-nj mi moarã!
 Cãt u loai ăn partea stãngã -
 Cãnta cuclu si-nj mi frãngã!
 Cãndu-agjumshu ningã Nana,
 Pitruniclja-nj talje bana
 Cu-a ljei boatse suschiroasã,
 Cu cãntarea-lj mult jiloasã!
 Cum feci giuglu, giuglu-dzcana,
 Un birbilj scriat cu pcana
 Jili inima-nj mãratã
 Cu cãntarea-a lui mushatã -
 Vimtul shi-iarna si-nj lu batã!
 Nãs mi featse tra si-nj plãngu,
 Di-nj sicai ocljul astãngu;
 Ănj bãgã dorlu tu cheptu,
 Di-nj sicai shi-ocljul andreptu.
 Cã-sh cãntã cãntic di vrcare,
 Cãnticlu-a li prumuveare,
 Di-nj plãndzea sh-fãntãnjile
 Iu bea apã dzãnilc,
 Dzãnilc daljanile,
 Zvelte ca fidanile;

Iu bea apă sh-vrutille,
Njerlile cu sutile;
Iu s-discurmă featile,
Featile, mushatile
Tse-nj ardu hicatele -
Foclu s-lj-ardă njatile!
Iu s-discurmă sh-tserbile,
Pulji sh-câprioarele
Cându-apune soarele
N muntsälj cu njioarele!...

TRĂȘH LA PATRULE CUTARE...

Trășh la patrulă cutare
 Se-avde zghic shi vrecavă mare:
 Cănjli-alatră di s-dirină,
 Furlji gradz tu munte-amină;
 Latră cănjli dipriună
 Valca toată di-sh asună;
 Latră sh-corbile cătsale
 Di la turmile di njale.
 Ma tse s-hibă-atsca lătrare
 Trășh la patrulă cutare?
 S-duse Lambre la turushte
 Shi-a căsharlor lă da fushte,
 Că năsh deadiră hăbare
 Sh-vinje-ascherea n Grailu-mare
 Di trei gionj ălj plumbuiră,
 Tu limere lj-agudiră.
 Di atumtsea-sh tricu anlu.
 Estan Lambre căpitanlu
 Si-sh lja ahtea shi-află oara,
 Di s-cutrimbură shi hoara
 Di-a cătsalilor lătrare,
 Di zghiliri shi di uhtare,
 Că tots bacilji la turushte
 Măcă, corghilj, multe fushte...
 Bate toaca cu cămbana,
 Că tsal Costa, curbishana,
 Vinje n codur tra se-asună
 Toaca, lumea si se-adună;
 Si se-adună njic shi mare,
 S-njargă nsus trășh la cutare
 Iu bat furlji cu hărbia,
 Cu cundachea sh-cu lămnjia.

- "Mori tsal Costa, mori suratã,
Iu nã-lj duts, mori blãstimatã,
Shi ficiorlji shi bãrbatslji
Tra si s-vatãmã, mãratlji,
Tu-atsel munte spãn shi-analtu
Cum tu lume nu sh-u altu?"
Lj-dzãtse nveasta-al Cutavela -
Prota featã al Geavela -,
Nveasta oacljishe - nishane -,
Cu frãmtscale ca gãitane
Shi cu fatsã di filgeanc...
- "Tats, lea nveastã, gramarauã,
Tats, mori limbã di uheauã,
Cã-nj ts-u deade, dzãu, cripatlu,
Nu-nj lãia sh-tine hicatlu
Cãnd ãnj bat furlji bãrbatlu!
Nu-avdzã tine la cãshare
Cum zghileashte di durecare,
Di-a mea minte va-nj si scoalã -
Si-nj ti ved shi laic sh-goalã!"
Ashi greashte murtaraua
Di tsal Costa-atsea daljana,
Cãnd asunã njadzã-noapteca
Toaca greauã shi cãmbana!

COSTA

Shade Costa pri-unā shecāmbā,
 Shecāmbā laie dit zāmane,
 Shi cāciula-a lui shi-u strāmbā
 Pi frāmtseaua-lj di gāitane;
 Scoate-apala shi-u mutreashte,
 Palā lungā di flurie,
 Sh-dolji oclji lj-anvārtcashte
 Cātrā n dzarca ghiurghiulie
 S-veadā nās cārvānj di mule
 Nacā-sh trec pri calea mare.
 Shade Costa cārāule,
 Shade sh-cāntā di cripare.
 Cāntā lailu dipriunā:
 "O, lai Pindu, Pindu-analtu -
 Multu frundza va-nj ts-asunā -,
 Munte nu-i ca tine altu
 Mplin di tserghi sh-cāprioare,
 Mplin di ierghi shi lilice
 Tse pasc turme lāi di mljoare
 Shi-nj ti calcā njilj di price;
 Vimtul totna ma-nj ti bate
 Toamna, veara sh-prumuveara,
 Sh-tu pādurle-a tale toate
 Tu mai suschirā fluiara.
 Ts-cāntā chinjlji shi birbiljlji,
 Ts-cāntā sh-izvurle curate,
 Pitrunielje-ts cāntā njilji
 Prit vulodzle aumbrate;
 Furi livendzā dit Murcauā,
 Cu ciuprāchi shi haimanlie,
 Ma-nj te-alagā pān da neauā,
 Pān cad frundzāle n curie.

Di când eu cu furlji nj-escu
 Munte-ahtare nu-am vidzută,
 Munte-analtu shi furescu,
 Sh-nu va s-ved tu bana-nj tută.
 Cându somnul lja s-mi frângă,
 Faglu-nj cântă-agalea-agalea,
 Cuelu-acatsă tra shi-sh plângă
 Di-sh jileashte tută valea;
 Când dit somnu mi dishteptu,
 Di pi degă-nj cântă iara
 Pulj mushat, birbilj aleptu -
 Si sh-lu bată prumuveara;
 Când da soarle, vrute Pindu,
 Di pri golinj eu mutrescu
 Păduri greale tse-nj si tindu
 Pân iu neurle alghescu,
 Păduri greale shi-aumbroase
 Iu s-priimnă veara furlji,
 Sheâmbe murdze shi fricoase
 Iu-sh fac cuibu mash vulturlji.
 O, lai Pindu, Pindu vrute,
 Ca si-nj mor, mărat di mine,
 Ts-las chiusteca, flurii sute,
 Că fârtat hiu fapt eu tine!
 Ca si-nj mor, mărata-nj groapă
 Voi sum chinjlji-a tăi si-nj hibă,
 Aclu sotslji voi s-nj-u sapă,
 Vâr dushman tra s-nu shi-u shtibă,
 A li dade di-lj aspune
 Pri al Costa vrut murmintu
 S-vearsă lăcrinj lai, ca prune,
 Shi pi sloată shi pi vimtu;
 Di-lj aspune shi-a li njică
 Ca-alba tseară di s-tucheashte,
 Că virin tu chept va-lj chică,
 Sh-frică nj-caste că-sh glăreashte
 Ca si nveatsă curbishana
 C-a ljei Costa mortu easte, -
 Njilă nj-caste di daljana

S-hibā featā tu niveaste.
Tr-atsea, Pindule, mushate,
Munte-analtu cu njoare,
Voi si-nj mor tu-ascâpitate
Shi s-mi ngroapā fārā soare.
Vārā hoarā armâneascā
S-nu shi shtibā-a meu murmintu;
Chinjli mash voi s-mi jileascā,
Chinjli, cuclu sh-lailu vimtu!"

GRAI DI JALE

Avea cădzută frundza. Tu muntsă era toamnă.
Pădurle dispuljate plândzea cu dipirare
Că puljji lâ fudziră pri-a negurlor cărare: -
Fudziră nâsh diparte, diparte, piste-amare,
Iu-arăde luna noaptea ca hrisusită doamnă.

Pri golinj - brumă-aratse. Lilicile uscate
Părea că-s lăcrinj albe cădzute di tru steale.
Cupii di oi tu plaiuri, cupii di-arude njale
Tritsea, ca-arăuri albe, shi clopute di jeale
Bătea pri tu surinuri cu bots ântunicate.

Era tu muntsă toamnă! Pi coaste - stânj asparte!
Fluerle-avea-amutsată tu-arungurle mushate,
Că-Armânjji-acătsa s-fugă tu-arnjiuri dipârtate,
Cum fug purunghilj alghi când vimtul cuibul bate,
Cum fug mushate-alânduri iu soarle nu-arc moarte.

Ah, câtă jeale n Pindu! Prit căljuri disfundate
S-dutsea fumelj bătute di ploaie sh-di furtună...
S-dutsea niveaste albe cu di flurii curună;
Shi feate zugrăvsite, cu fatsa ca di lună,
Ma-sh ligăna-a lor trupuri ca n marmură săpate.

Tritsea-Armănamea bair! Ca neurle curate
Era tru fatsă-aushlji armash di-atsea zămane...
Shi când mutrea varliga a muntsălor ghiurdane
Sh-vulodzle cu fântânjle iu s-bagă veara stanc,
Amar plândzea măratslji dit frundza di hicate.

Mults călători dimneatsa tu loc stătea, ca tserle,
 S-mutrească-aestă bană shi turmile mushate
 Tse s-dipunea ca-alghine dît pădzle cu-aumbrate
 Iu cloputle di-asime, di mări birbets ligate,
 Fătsea s-vâzcească muntsălji shi toamna sh-primăverle.

Când noaptea-acatsă s-tindă zăvonlu-a ljei di steale
 Sh-lutseafirlu di-asime pri dzenuri si scântealje,
 Atumtsea mash puravă adra cari-do fumcalje
 Sum luna di hrisafe, cu per mushat ca tealje,
 Shi asculta fluerle cum plângu-amar di jeale.

A doaua dzâ iar cale... Ficiori, aush, mushate
 Fudzea cu frămtea mplină di minduiri amare: -
 Pădurle nsus tu muntsă plândzea cu dipirare,
 Că-Armănjli lă fudziră fâlcare cu fâlcare,
 Shi-armasiră di oaminj sh-di turme dispuljate!...

CĂNTITSE

I

Nu cade-aroauă n muntsă
Pi iarbă, pisti flori,
Shi chicută di ploaic
Nu cade dit niiori;

Ma lăcrinj ca di sândze
Dit oclji arshi cad,
Că plāngu laile-Armāne
Prit lăi pāduri di brad!

Plāng tinire niveaste
Shi naturle ma plāng,
Zghilesc durute mame
Shi palmile sh-li frāng

Cānd ved căte-un murmintu
Tu mārđzinj di pāduri...
S-dirinā laile-Armāne
Tu pondile ljanuri!...

II

Diparte, tu-arādzāmuri,
Tu-a Pindului surin
Ard hoarile-armāneshti,
Armānjli plāng virin.

Diparti, tu arunguri,
Zghilesc surāri sh-mumānj,
Că muntsālji arushescu
Di sândze di Armānj.

Diparte, pri tu cheruri,
 Nu-azghiară azi vitulj,
 Că turmile sunt duse
 Shi-Armānlu-i oarfān pulj.

Diparte, mult diparte,
 Sunt lăcrinj, jale sh-foc,
 Shi n pirā nj-arde caplu
 Shi s-suschir nu-aflu loc!...

III

Si ntreabā cālătorlji
 Cu suschir shi cu dor:
 "A cui i-acest murmintu?
 Vār xen, vār tricător
 Va s-hibā mort auatse,
 Tu-acestu pustu loc!..."
 Uhtcadzā cālătorlji
 Cu njilā shi cu foc.

- "Nu-i xen", amar lj-u toarnă
 Un tinir cārvānar,
 "Trā fara-a lui aualtari
 Muri un prot giunar.
 Ma nu-i tsiva; Hristolu
 Plâteashte shi-amānat: -
 Nu se-agārshescu gionjlji
 Shi sāndzile virsat!"

CĂNTIC

Murmintsă vedz pit cāljury
Shi mortșă pit cārări,
Tu case avdză suschir,
Pri praguri mash uhtări;
Că moashile s-dirină
Când torcu tru ubor:
Iu sunt a lor hicate,
Iu sunt ficiorlji-a lor?...
Sunt mortșă trā mileti
Shi naturle lā plāng
Ca pulji piste dārmă,
Când mamile ma-sh frāng
Di jale a lor palme
Sh-tsālufrire sh-li scot.
Nu-i casă tra s-nu plāngă
Un frate, ver, nipot;
Shi noaptea, cāndu dormu
Shi tser shi-amare shi-loc,
Ascultă-amarlu plāngu
Shi suschiră di foc
Tse vine di diparte
Pri aripe di vimt,
Sh-uhteadză corbul suflit
Di-un dor amar, neastimt!

A UNUI "CÂNTIC DI JALE"

Jiloslu a tãu cãntic
 Lu-alepshu astãdz cu,
 Shi multu nj-vine jale,
 Shi multu nj-vine greu.

Cã-armasirã cãrãrle
 Ca ponde fãr di oi;
 Ma cama greu ãnj vine
 Cã-armasim pondzã sh-noi.

Mi minduesc la gionlji
 Din Pindul mult mushat
 Shi suschir di tru cheptu,
 Dit frundza di hicat.

Cã mor ca pulji oarfãnj,
 Ca floarea di tu mai
 Cãnd grindina shi-u bate
 Tu-arungu, pisti plai.

Nu s-plãndzem nã lipscashte,
 O, cãntãtor alept,
 Ma foc s-bãgãm tu vine
 Shi fleamã mash tu chept.

CĂNTITSE DI JALE

I

Sun golj di turme muntsälj
Shi plaiurle di stânj,
Pădurle plâng jilite,
S-dirinā lailj-Armānj.

Un mândzu nu-arujeashte,
Că nu-are irghilii;
Se-aspargu-a noastre hoare,
Vulodze sunt irnjii.

Cărârle suntu ude
Di sândze armănesc;
Pri leshuri nu vedz vulturi,
Ma corghilj mash lăesc.

Că vulturli dit Pindu
Diparte fug di dor,
S-nu-sh avdā zghic di jale,
Caimolu-Armānjilor.

Nits cutsli nu ma cāntă
Pi dărmile de-alun,
Ma, frāmstă di cānjină,
Cu-Armānjli fug dadun.

Shi-armân a noshtri muntsă
 Di vimturi mash bătuts. -
 Iu calea mbar cu njitsji,
 Armânjlji-a mei duruts?

II

Tu plaiurle dit Pindu
 Se-analtsă fumlu nsus,
 Că arde vatra-a noastră
 Shi grailu nă e dus.

Tu plaiurle dit Pindu
 Nu-azghiară njauă n mai,
 Shi plâng a noastre fcate
 Ca frânte di năvai.

Tu plaiurle dit Pindu
 Pădurle mash armân,
 Că ardu-a noastre case
 Shi moare lailu-Armân!...

III

Iudo s-tsă tornji ocljilj
 Vedz scrum sh-cinushe mash;
 Di dor atumtsea plândzi
 Shi scrum sh-cinushe bash.

Iudo s-tsă tornji ocljilj,
 Mash njilă, lăcrinj sh-dor: -
 Diparte fudze-Armânlu,
 Ca pulju-azburător.

Shi-alasă streaha-aspartă
 Shi vatra fără jar
 Shi s-dutse... Cătră-iu s-dutse
 Armânlu picurar?

America diparte,
Diparte, piste-amări...
Di jalea-a lor shi frândza
Se-alasă pi cārări.

Ambar s-vă hibă calca,
O vruts Armânj a mei!
Ma s-nu-agârshits fântânje
Shi muntsâlĵ multu grei.

S-nu vâ-agârshits pârintsâlĵ
Shi populu-armânesc...
Nu cheare nâ pādure
Fidânje cându cresc!...

IV

Di mult jiloslu-nĵ cântic,
Armânj, s-nu plândzits voi:
Eu cânt jilos când avdu
Hâbârle di la noi.

Eu cânt ca puilu oarfân
Pi dârma-atsea di nuc;
Sh-cântândalui, di jale,
Eu singur mi usuc.

Nj-u dată-a njia s-cântu
Ca-a dulțsilui birbilĵ,
Că-arană nj-caste cheptul
Shi plâng cu-a meu cundilĵ.

Eu cântu dertea-a voastră,
Di voi că-nĵ caste dor,
Sh-nâ lacrimă vâ caftu
Pi groapă-nĵ cara s-mor.

V

Tră mortsălji di la Urliclu.

Agalca-agalca luna n tser
 Se-analtsă nvirinată
 Sh-mutreashte muntsălji pădurosh,
 Măgula-atsea udată
 Cu sândze scumpu-arumănesc,
 Cu sândze vrut a noauă.
 Agalca-agalca lăcrinj cad,
 Ca chicuta di-aroauă,
 Cănd minduescu că chirdum
 Shi turme shi avecare,
 Ahăntsă gionj cădzuts di plumb
 Tr-a limbălji vistere...

Cănd minduesc că naturle,
 Ca pulj di turturcauă,
 Nă mor pit căljuri, pit cărări
 Tru Pindul alb di neauă...

.....

Agalca-agalca luna n munts
 Ascapită tăcută;
 Dorm mortsălji, viilji, toate dorm,
 Că noaptea shi-u tricută.
 Mash cu nu dorm di jale sh-dor
 Shi-un plâng jilos ascultu...
 Ah, va se-aravdză, suflite;
 Ah, va se-aravdză multu!...

VI

Nu shtiu cătse născănte ori
Ahântă jale n vine,
Că suflitlu shi inima-nj
Di lăcrinj sântu mpline.

Mutrescu muntsălji dipärtosh
Shi sinlu ma-nj si bate.
Mărate suflite-amărăt,
Tse jale-nj ti străbate?

La Pind, diparte, fratslji-ts mor
Ca pulj di lăndureauă,
Shi tine stai ca pondul cuc
Tru xinitia greauă!

CĂTRĂ VIMTU

Bate, vimtu, bate,
 Lăcrinje s-nj-usuts,
 Cânticlu-nj di jale
 Arvelă s-nji lu-aduts;
 Mama si shi-l avdă,
 S-lu-avdă vruta-nj sor,
 S-mi plângă amândoaule
 Cu suschir shi cu dor

Bate, vimtu, bate,
 Prit pāduri di brad,
 Că grailu-ts când ascultu
 Pri minduire cad.
 Nj-aduc aminte, lailu,
 Că-s xen tu-aestu loc
 Shi-nj cură lăcrinj calde
 Ca chicuta di foc.

Bate, vimtu, bate,
 Că mîne poate s-mor
 Shi tine va-nj mi plândze
 Tu loc di frate sh-sor:
 Di năsh că-nj mi dispartu
 Arăuri, muntsă sh-mări, -
 De-auatse pănă-Avdelă
 Sunt lundzi dipärtări.

Bate, vimtu, bate,
Că multu nj-easte-amar:
Di trei anj nu-am avdzâă
Un grai di picurar,
Ni cântic di fluiară
Ni clopute di oi,
Că-amări di sândze mpline
Sunt nolgica di noi.

.....

Bate, vimtu, bate,
Că multu nj-easte-amar!
Bate nica astădz
Shi du-nj-te calea mbar!

RAVDĂ, INIMĂ

Ravdă, inimă mărată,
 Pân si-sh vină primăveara,
 S-bată cuclu pri tu plaiuri,
 Pitruniclja n muntsă iara;
 Ravdă mailu pân si-sh vină,
 Faglu dultse s-mushutsască
 Shi livandu di lilice
 Pri tu cāmpuri si-anjurzească.
 Shi atumtsea, giur pri oclji-nj,
 Giur pri vruta-a mea Armână
 Că va-nj tsing di mese-apala
 Shi va-nj ljau martina n mână,
 Tra s-mi duc tu munte singur,
 Nsus tu muntile furescu,
 Di pri creashtit hoara tută
 Dimineatsa si-nj mutrescu.

***

Va sã-nj cãntã-aclo birbiilji
 Shi pãdurle va-nj vãzeascã
 Cãndu n dzarea hrisusitã
 Harasma va sã-nj lutseascã.
 Aclo, nsus, io cãrãule,
 Va se-aveglju dipriunã,
 Tot cãntãndalui di jale
 Shi pi soare shi pi lunã.

Va se-aveglju cārāule
S-ved cārvānjle di diparte,
Se-acats, lailu-nj, cārvānarlji
Tra s-lā dau trā vruta carte:
S-easā seara shi dimneatsa
Trāsh tu muntile furescu,
Tot cu lirā sh-cu flurie
Frāmtea-lj albā tra s-lj-u nvescu.

.....

Ravdā, inimā māratā,
Ravdā shi nu-nj ti nvirinā;
Ninga patru mesh aravdā,
Pān trandafille si-sh vinā!...

CĂNTIC DI IARNĂ

Prumuveara cându s-vină
 S-es tu munte s-bag alats,
 Dimineatsa tu-apirită
 Filomela tra s-nj-u-acats;
 Filomela cu birbiilu,
 Dolji pulj azburători,
 Tse mc-au faptă cu-a lor cântic
 Tra sâ-nj plâng ahâte ori.

Mailu dultse cându s-vină
 S-njerg si-nj bag nă bată n plai,
 Se-acats vruta pitruniclje
 Tra si-lj dzâc un singur grai:
 Va si-lj dzâc si-sh facă cuibul
 Tu grădină, n trandafljei,
 Di tu somnu s-mi dishteaptă
 Cu mushata boatse-a ljei.

Njadză veara cându s-vină
 Tu pādure sâ-nj mi duc,
 Se-ascult njerla suschiroasă
 Sh-fanfaronlu-atsel di cuc;
 Si-nj si pară cā s-turnarā
 Anljji dultsā, ficiureshti
 Shi si agārshesc trā totna
 Xinitia sh-Bucureshti.

Toamna cernă cându s-vină
 Ningā-amare tra si-nj njerg,
 S-cadā lăcrânlje ca-aroaua
 Sh-cu shimia si-nj le-ashterg,
 Când va s-ved cum fug cārăghile
 Ca purunghi n dipårtări,
 Fliturândalui tu vimtu
 Pândzā albe n albe dzări.

SEARĂ

Seară!

Mushat tu munte-asună un cântic di fluiară.
Cupiile trec ân dzare shi dzeana ma shi-u-alinã;
Dit chinjlji lâi shi-analtsã arsare luna mplinã.
Diparte, la turushte, se-alumtã picurarlji,
Când laptili shi-l frângu cântândalui cãsharlji.
Doi celnits trec cãvalã pri calj tse canda-azboarã;
A njia mash ânj plândze mârata di injoarã
Când avdu pitpalaclu cum cântã pri tu grãne,
Sh-la shoputlu dit vale mushatile Armãne
Tse plâng cã oile toate tu Agrafe lã loarã...
Ah, tse mushatã-i seara, ma cât ânj pare-amarã
Nigrita-a ljei dultseame di lunã hrisusitã!
Ascultu pitruniclja cu inima jilitã
Shi moartã-nj pare canda lutsita primãvearã. -
Iu easte Armãnamea?... Tse plândzi, o fluiară?

TOAMNĂ

Vimtul suflă, frunza cade
 Ngălbinită prit pāduri,
 Toate turturle-amutsără
 Prit uscatile ljanuri.

Iarba treambură pālītă
 Pri tu cāmpuri, pri tu plai,
 Cum mor flituri cu-aripi albe
 Di tu meslu sāmtu-al mai!

Fug alāndurle-amārāte,
 Agre gāshte trec ān dzāri
 Sh-pri tu vimtu-aratse vearsă
 Lāngāroase suschirāri.

Fug shi stārtsilj cu pāreacļja
 Tu-alte locuri cu virdets,
 Sum alt tser cu steale calde,
 Mplin di soare sh-mushutets.

Se-anvārtesc pri munts niorļji,
 Dipriunā ploile cad,
 Oile-azghiarā pri tu vāljuri
 Sh-prit pāduri di veclju brad.

Alte iarā ma se-alinā
 Pri māgulile cu chinj
 Shi-arāite pascu toate
 Flori uscate, galghinj schinj.

Picurarlu dultse-ascultă
Cum văzesc pădurle greu
Shi cum suschiră birbiilji
Dit pādina cu gābjeu.

Suschirāndalui sh-cavalu-lj
Cāntă cāntitse fureshti,
Cāntitse di jale mpline,
Cum sunt cāntitsle-armāneshti.

La cāsharea-a lui aspartă
Dit vuloaga cu fāntānj
Njardze dorlu cānd lu-acatsă,
După nās cu murdzilj cānj.

Că nās shtie-că-a lui cupie
Va s-dipună tu arnjiu,
Iu nu bate pitruniclja
Shi birbiilu sivdaliu.

CĂNTIC DI PRUMUVEARĂ

Cântă cuclu sh-pitruniclja
 Tu-arungie di cu seara.
 La turushtile din dzeană
 Lângăros cântă fluiara.

Vin cupiile di diparte,
 Vin dit munte-agalea-agalea;
 Sh-di-a lor clopute tse-asună
 Nji ti fură dorlu sh-jalea.

La bisearica din vale
 Bate toaca-atsea di lemnu;
 Piste fatsa-a tserlui albă
 S-zugrăveashte limpid semnu:

Easte luna dipărtoasă,
 Luna - per ca di flurie...
 Căts ficiori nu shi-u mutrescu
 Sh-plāngu-amar tru xinitie!...

Duvalteca-lj di hrisafe
 Scāntiljadzā piste-amare
 Shi lă-aspune-a cārvānarlor
 Calea lungă, calea mare.

NOAPTE DI VEARĂ

Jilos tu munte bate
Cavalu di cu seară;
Jilos la stane plândze
Shi-un cântic di fluiară.

E noapte...njadză-noapte...
Fântânje dorm tăcute;
Mash chipurle asună
Pri tu pādurle mute.

Diparte treatse luna
Sirină shi mushată;
Tots muntsălĵ scântiljadză
Sum munda-a ljei curată.

Di oară-oară cānjli
Alatră căte nă-oară:
Se-astimsiră lunjinje
Shi doarme lumea n hoară.

Mash suflitu-nj nu doarme
Tru noptsăli di veară,
Ma, lâcrimos ascultă
Cum plândze nă fluiară...

FLUIARA

Pri măgulă, cătră seară,
 Bate dultse nă fluiară;
 Bate-agalea shi jiloasă
 Când da luna scântiljoasă.

Care-Armân āsh plāndze dorlu
 Când lja oile ciorlu-ciorlu
 Tra sã s-ducã la sãrinje
 Pri tu mardzinea de-avinje?

Bair-bair oile-azghiarã
 Pri măgulă, cătră seară.
 Shi fluiara jilos bate
 Di-nj mi talje tu hicate!

AGALEA-AGALEA...

Agalea-agalea sh-trăgānos
Ma suschirā flucrlē
Cānd bagā-Armānjli stānjurle
Tu muntsā, primāverle.

Cupiile lāi tot arāesc
Pri dzenuri, pri māgule;
Cāsharlu cāntā sum un chin
Shi-aveaglje cārāule.

Di chipre shi di ciocane
Pādurea ma sh-vāzeashte,
Shi tu ljanura di fādzet
Nā turturā jileashte.

Aclo diparte tu surin
Ambairā sh-cārvānjle -
Ah, māne e dumānicā
Shi n hoarā bat cāmbānjle!

Cāmbānjle sh-toaca-atsea di her
Ma s-frāngu di bāteare,
Cānd ease luna dit chinet -
De-amalamā visteare.

A CUCLUI

"Cucule mushatā peanā,
 Nu voi s-cāntsā nsus, pi dzeanā;
 Prumuveara cāndu-sh vine,
 Cucule, nu-nj cāntā tine,
 Corbul suflit cā-nj mi doare,
 A ta boatse cā-nj mi moare,
 Plāngul, jalea di-nj mi neacā,
 Dolji oclji di-nj lji seacā
 Shi di lācrinj sh-di lunjinā -
 Di la Dumnidzāu s-tsā vinā!
 Cucule, nu voi strā hoarā
 Tra si-nj cāntsā nsus pi moarā
 Cānd da soarle-Anadolie,
 Cāndu pulji prit curie
 Tu cuibaire s-dishtcaptā
 Cu dulbcrea-a mea alecaptā,
 Cā-a ta boatse nvirinātā
 Frāndze inima-nj mārātā -
 Neaua sh-grindina s-ti batā!

***

Cucule, jiloasā boatse,
 Fā-nj-te ncoatse, cama ncoatse
 Tra si-ts spun mash doauā graie,
 Doauā graie di sivdaie;
 Tra si-ts spun mārātlu-nj dor
 Si-nj lu cāntsā la nior;

Si-nj ts-aspun caimadzliji-a mei
Tra si-lj cănts tu muntsălji grei,
Iu sh-fac cuibul gionlji-a mei.
Si-nj lu căntsă sh-la fântănj
Pri tu plaiurle cu stănj
Iu s-priimnă lailji-Armănj!
Si-nj lu căntsă tine-amar
La măratlu picurar
Căndu-sh pashte oile
Shi-nj lu bat nivoljile,
Grindina cu ploile!
Si-nj lu căntsă prumuveara
Pri alunj, di cătră seara,
Pănă s-vină njadză-veara, -
Tots si shtibă, vrute cuc,
Că di vrcare va-nj mi duc,
Că-a tău cântic mi usucă -
Stă-Măria si-nj ts-u-aducă!...

CĂTRĂ MUNTE

Munte, frate munte, shedz cu sănătate:
 Izvurle-nj tsă plāngu, vimtul ma-nj ti bate,
 Turmile te-alasă, cuclu nu-nj tsă cāntă,
 Munte, frate munte, - inima nj-u frāmtă!

Inima nj-u frāmtă cānd mutresc la tine:
 Iu tsă sunt pādurle di birbilj āmpline?...
 Avdză, frate munte, bradz!ji cum vāzescu? -
 Mushuteatsa canda astădz ts-u jilescu!

Mushuteatsa sāmțā shi-alba prumuveară
 Cānd prit vājuri se-avde cāntic di fluiară,
 Di s-dishtcaptă noaptea bacilji la cāshare
 Sh-furlji tu limeri cāndu luna-arsare!

Munte, frate munte, ts-plāmsesh frāndza toată
 Shi maratslji-nj oclji n lăcrinj greale-anoată;
 Pulji-a tăi jilescu gionj tse fug tu xeane,
 Gionj mushats tse-alasă zugrāfsite dzeane.

Zugrāfsite dzeane, fāts ca di nāvaie
 Shi-ocljji lāi tse plāngu lăcrinj di sivdaie!
 Lăcrinj tse tuchescu mushutets di dzāne,
 Cum sunt, frate munte, featile di-Armāne.

Munte, vrute munte, shedz cu sănătate:
 Inima-nj mi doare, jalea-nj mi strābate
 Cānd nj-aduc aminte cā va s-fug diparte...
 Munte, vrute munte, bana are sh-moarte!...

MUNTE VRUT

Ia nu ti plândze, munte vrut,
Sh-nu-nj ti jileca ahântu
Că mushitetsle-a tale io
La-Armânj nu voi s-li cântu.
Ia nu ti plândze la niori,
La lună shi la steale
Că peana-a mea nu voi si-u molj
Tu lăcrinjile-a meale.
Si-ts cântu izvure sh-fântânj,
Shi plaiuri cu lilice,
Shi pishtirei cu vulturi mări,
Shi codri lăi cu price.
Ia nu ti plândze sh-nu jileca,
Că multu-arău ânj pare
Că nu-am pri care si-ts pitrec
Nă carte lungă sh-mare.
Si-u dau la vimtu? Frică nji-i,
Că vimtul poate-u chearde.
S-u dau la nouri nj-easte că
Văr sfulgu toată nj-u-arde.
Se-ashteptu mailu si-u pitrec
Cu-alândurle fugare?
Nj-u frică s-nu lă cadă-a lor
Pri ntunicata-amare.
Cu văr purumbu si-u pitrec?
Purunghilj nu vor s-vină,
Că tsara-a noastră - ghini shtii -
Di vulturi easte mplină;

Shi vulturlji dushmanj lă sunt
A puilor făr puteare: -
Cari cade, vedz, tu unglja-a lor
Di moarte laie cheare.
Pri văr lutseafir si-u pitrec?
Lutscafirlu-i diparte:
El treambură pri-albastrul tser
Iu nu-are bană sh-moarte.
Cu luna albă iar nu pot,
Că luna tronlu sh-bagă
Pri-analte chipite di munts
Iu vimtul mash alagă.
Tră-atsea nu plândze, munte vrut,
Sh-nu-nj ti jilca ahântu
Că-armătsle-a tale io nu voi,
Cu peana tra s-li cântu!

PRI-AMAREA LAIE

Noapte...vîmtul suflă...amarea angâncashte...
 Ca munsă vinc apa, furtuna greu zghilecashte!
 Ma s-leagănă pamporea ca coaja-atsea di nucă.
 O Doamne! astă seară tots oaminjlji va s-ducă!...
 Iuva nu s-veade luna, iuva nu s-veade steauă,
 Că noaptea-i multu laic, furtuna-i multu greuă...
 Muljerli toate plāngu, bārbatslji tot si ncljinā;
 Ascipirā... pamporea di apā casti mplinā...
 Ficiori shi feate strigā shi treamburā di fricā,
 Zghilecashte lumea toată: "pamporea va s-discică!"
 Tu-un loc, nā mamā strindze un ficiuric la cheptu
 Shi nās la ea mutreashte cu-un oclju-ahāt dishteptu!...
 Aī bashe laia mumā shi dzātse: "Dumnidzale,
 Ascipā-nā di apā, cā mări s-puterle-a tale!
 Ascipā-nā, Lutsite, hārzea-nā-a noastră banā
 Sh-nā tsearā hrisusitā va-ts ardā la iconā!..."
 Ma nclo, doi frats ca anghilj di māj cu dor se-acatsā,
 Lā plāng di fricā ocljilj, ca tseara sunt tu fatsā.
 Lishinā multā lume, alts crutsca fac dipriunā,
 Aurlā cāpitanlu shi chipurlu asunā;
 "Hriste-mu", dzāc aushlji, "ascipā-nā di moarte!"
 Mash eu mutresc furtuna shi-nj minduesc diparte...
 Mi minduesc la maica tse-nj dzāse nvirinată:
 "S-ti torni, vrute Nushi, ambarā-a ta turnată!
 S-ti torni ma curundu, ma s-nu vinj prit amare,
 C-amarea ncljide case shi-alasā suschirare!"
 Ashitse-nj dzāse maica cripatā sh-lācrimoasā
 Cānd mi bāshe tu frāmte cu inima jiloasā.
 Sh-mi minduiam cum plāndze tu somnu sh-dishtiptatā,
 "Cā Nushi fudzi tu xeane sh-nu s-shtic-a lui turnată."

Mi minduiam la năsă sh-la sor-mea dipriună
 Shi nj-arădeam di-amare, di vimtu sh-di furtună.
 Shi cându toată plasca plândzea pri-Amarea-Laie
 Io acătsai si-nj cântu un cântic di sivdaic;
 Un cântic di sivdaie, ah! cânticlu-a li vrute
 Shi vream s-mi nec tu-amare, si ngrop mirăchile tute;
 Si ngrop mirăchile tute shi pusta-a mea di jale,
 Se-ascap di-astă bană, se-ascap di-ahănte-arele:
 Că-ahăte-am traptă mine cu derturle sh-cu xeana,
 Că nu se-aspun cu gura shi nu si scriu cu peana.
 Tr-atsea mutream amarea shi nj-arădeam dipriună
 Di apa-a lji mintită, di vimtu sh-di furtună;
 Sh-tr-atsea cântam, când lumca zghilia cu boatse mare,
 Că vream ca si s-disică pamporea tru imnare,
 S-mi nec, se-ascap tră totna di căljuri, di uhtare,
 Sc-am stealile cândile, murmintu - larga-amare!

TRĂȘ LA TREILE SHOPUTE...

Trăș la treile shopute
Se-avdu dultse-aropute,
Canda plângu clopute...
Plângu-aclotse izvurle,
Izvurle sh-fântânile
Iu se-aspeală dzânile,
Dzânile, daljanile,
Cu mushate dzeanile!
Plângu-aclotse sh-frundzâle,
Frundzâle njishcatile
Di vimturi - blăstimatile!
Plângu greu sh-pădurile,
Di lă se-avd murmurile.
Toamna plâng arinjlji,
Arinjlji shi paltinjlji,
Că tot mor lilicile
Tse li calcă pricile;
Că se-aspargu stânile
Shi că fug Armânile,
Albile ca dzânile;
Că lj-alasă oile
Shi lj-alumtă ploile
Tse-agunescu verile,
Pulji sh-prumuverile!

SĂRCĂCEANA

"E, c!" tu munte strigă
 Mushata Sărcăceană
 Shi căprile se-alină
 Anarga-anarga n dzeană.

Născănte ori arucă
 Cărliglu după eale
 Sh-cântândalui li scoate
 La treile fântâneale.

Aclo shi-u bate vimtul,
 Un vimt di prumuveară;
 Birbiljlu sh-pitpalaclu
 Ma-lj cântă di cu seară.

La stane picurarlji
 Tră năsă tot zburăscu;
 Tr-arusa Sărcăceană
 Căsharlji ma-sh glărescu.

Că fatsa-lj easte albă
 Shi dultse lj-easte grailu;
 Lj-arăde gura totna
 Ma nostim dicăt mailu.

Când vine la muldzeare,
 Shi celnitslji uhteadză;
 Ma, s-tindă mâna vărnu
 Vărnoară nu cuteadză.

Ea mash cu puilji alghi
 Sh-disnjardă mushuteatsa,
 Shi nibăshatâ-i nica
 Trandafilia-lj fatsă.

LA FĂNTĂNA DIT VULOAGĂ

La fântăna dit vuloagă
Perlu-sh cheaptină nă dzănă;
Ma nu-i dzănă, câ-i nă feată
Tse sh-u-adutse tu Armănă.

Migdalatslji-lj oclj-albashtri
Lăcrimosh mutresc tu apă
Când dit poala-lj di mătase
Cheaptinle tu fund lj-ascapă.

Di durcare sfulguită,
Ageamia feată plândze: -
Multu maica va sh-u ncace,
Tr-atsea palmile sh-li frândze.

Pănă n cot shi-u bagă măna
Se-află cheaptinle n fântănă;
Ma nu lu-află, nu shi-l veade
Curbishana di Armănă.

Discăciat lj-armase perlu -
Perlu galbin cum e luna -;
Cum se-adară laia corbă
Ca cusitsă si-sh lu-adună?

Cu shimie di hrisafe
 Njicuzana lu-anvârteashte -
 Nă shimie di Viena
 Toată moscu tse-anjurzeashte.

Ma nu-lj vine s-njargă-acasă
 Până cheaptinle s-nu lu-află,
 Shi-lj tut cură lăcrinj calde
 Pi-alba-lj fatsă di trandafllă.

Picurar mushat ca soarle
 Shi cu percea ncârciljată
 Vine-atumtsea la fântână
 Iu tot plândze alba feată.

Shi sh-u ntreabă tră tse plândze,
 Tră tse caste nvirinată,
 Năsă, dzâna di tu munte,
 Năsă,-Armăna-atsea mushată.

- "Cum s-nu plângu, picurare,
 Nvirinată cum s-nu escu?
 Cheaptinle-nj cādzu tru apă,
 Tr-atsea plângu shi-nj jilescu."

Picurarlu-atumtsea-lj dzătse:
 - "Cheaptinle tsă-l scot afoară
 Ca si-nj dai un oclju-a njia
 Sh-gura-ts rumină nă oară."

Până n fund cārli glu bagă,
 Află chcaptinle, âl scoate;
 Pirushana n bratsă-l strândze
 Cât ma multu, cât ma poate.

Ea-lj da gura-lj di lilice
 Shi ghiurdanea di tu mână.
 Picurarlu-agalea-lj dzătse:
 - "Si-nj bănedz, livendă-Armână!"

BLĂSTEM DI VRUT

Ni pulj di om, ni vimtul grai dultse s-nu ts-aducă,
 Shi lăcrinje dit oclji durearea s-tsă usucă;
 S-nu shtii iu cade truplu-nj, iu groapa va nj-u sapă,
 S-te-avină totna-aumbra-nj shi loclu s-nu ti ncapă.
 Din cap s-tsă smuldzi perlu shi somnul s-nu te-acatsă,
 Si ngălbineshti ca moartea tu frămte shi tu fatsă.
 Ca tseara pri murmintu di dor si-nj ti tucheshti,
 Si suschiri bana-ts toată, cu boatse si zghileshti.
 Si-agiundzi s-tsă urăshti pârintsălji shi surârle,
 Se-aladz prit muntsă plămtă, s-pitrundză toate-amârle.
 Iuva s-nu-nj dai di urmă, s-ti deapiri di dureare,
 S-ts-aruchi cu mănje-ts sinlu, sândze se-ascuchi di vreare,
 Se-arădă lumea toată di jalea-a ta sh-di tine,
 Si-ts pară tserlu chisă, foc stealile sirine.
 La moartea-a ta s-nu hibă ni soră, nitsi frate,
 Shi corghilji lăi si-ts măcă shi inimă sh-hicate...
 Blăstem, blăstem pri tine, mushata-a mea Armână,
 Cu-arăs mushat ca anghil, cu suflit di pângănă.

PRI UN PURUMBU...

Pri-un purumbu-azburător
 Tsă-l pitrec măratlu-nj dor,
 Fără carte, fără zbor;
 Ca s-vrei tine, oclju lai,
 Nji-l pitreatse mash c-un grai,
 Moi lilice di tru mai!
 Altăoară c-un birbilj
 Va-ts pitrec mushat cundilj
 Di-ună peană di sirvilj:
 S-tsă scrii dorlu-a tău curat
 Shi mirăchile tse-nj ti bat
 Când ti cultsă plămtă n pat.
 Pănă-atumts, trandafilă,
 Scumpa-a mea garafilă,
 Vearsă-ts lacrima di dor
 Shi-nj pitreatse-u pri-un nior,
 I pri vimtul călător
 Tra s-nj-u beau di jale, s-mor.

PLEACĂ-TS FESEA...

Pleacă-ts fesea piste dzeană,
Moi mushatā cāpidanā,
S-nu-nj tsā ved dzeana scriatā,
S-nu-nj tsā ved frāmtea-ts bāshatā.

Pleacă-ts fesea piste oclju
Gionlji tra s-nu-sh facā ntr-oclu,
Cā mushatlu-ts oclju moare
Tiniri gionj di shapte hoare.

Pleacă-ts fesea sh-nu-nj mi creapā
Cāndu trets cu Ruja ntr-apā;
Pleacă-nj-ts-u, pri scumpa-ts banā,
Moi lāvdatā Pirushanā.

Pleacă-ts fesea cu flurie,
Cā nu pot s-nj-aflu ghitrie;
Pleacă-nj-ts-u pri dzeana laie,
Featā-adratā ti sivdaie.

Pleacă-ts fesea ts-dzāc, mushatā,
Cāmbānj sh-toaca tra s-nu batā,
Cā-nj mi giur pi Stā-Mārie:
Va s-vers sāndze ti ciudie!...

FEATA SHI GIONILE

Njardze feata la fântână
 Cu trei poace tr-ună mână,
 Feata-arusă, ca nă dzână.
 Când njirdzea, u-astalje n cale
 Gione cu-ocli mplinj di jale,
 Nalt ca bradlu di tru vale...
 Gionle lj-dzâtse: - "Vrută-Armână,
 Ti vidzui di nsus la stână,
 Albă, sveltă - nă cadâna."

S-toarnă feata-atsea mushată,
 Di zugraf canda adrată,
 Shi-lj zburashte-arushinată:
 - "Gione, tine cu aname,
 Tine, steauă-a li giuname,
 Ca s-mi vrei tră nveastă, lja-me:
 Vedz frântseaua-nj misticată,
 Vedz-nji fatsa-a mea curată,
 Di văr gione nu-i băshată."

- "Feată lea, feată-ageamie,
 Multu nj-eshti sivdalie,
 Ma pri gura-ts trandaflic:
 Io ti voi tră nveastă, njică;
 Ma, s-ti castu nj-easte frică,
 Că doda-ts va-nj mi discică:
 Tine-ai casă shi pirtsie,
 Ai vinetica flurie -
 Io? Mash scumpa-a mea cupie."

- "Gione moi, gione daljane,
Tine nj-eshti ca fidanc,
Ocljul lu-ai ca di filgeanc;
Eshti livend - shi-ts spun ăndreptu -,
Bate inima-nj tru cheptu
Tri-un birbilj-ahtare,-aleptu.
Ca s-nu va doda-nj, curbane,
Va-ts dau singură nishane:
Poala-a mea shi-ună culane!"

TU PĂDURE

S-duse feata tu pădure
 Tra se-adună lăi amure,
     Lăi amure!
 Io vineam di trăsh la moară,
 Vineam singur cătră n hoară;
 Nj-aflai feata tu pădure
 Shi-lj căftai mash doauă-amure:
 Ocljilj lăi - tse lăi amure!

Feata-arăse, lj-vinje ghine
 Sh-taha-nj dzătse: - "Nu ts-u-arshine,
     Nu ts-u-arshine?
 Va ti-aspun la maica-acasă,
 Va ti-aspun, ma, fudz, mi-alasă."
 Shi-arădzăndalui, la mine
 Vinje corba fără-arshine
 Sh-dzăsc: "ocljilj? Na-tsă-lj shi fă ghine!"

LILICEA-A VREARILJEI

Aclo nsus, tu-analtul munte,
Ună crutsc-i pri murmintu;
Ningă crutsc-i nă lilice
Ligănată mash di vimtu.

Turmile di oi sh-di căpri
Dimineatsa u-anjurzescu;
Pascu iarba di-avârliga,
Ma pri năsă nu-u cărtescu:

Că lilicea-atsea aroshe,
Ca mirgeanca di tru-amare,
Pri murmintul di pri munte
Siminată-i n Grailu-Mare.

Siminată-i di-ună fcată
Albă, naltă ca nă dzână,
Shi udată cu lăi lăcrinj
Ună ntregă siptământă.

Ningă caplu-a picurarlui
Vătămat ânsus la stane
Siminată fu lilicea
Di-Arumăna ca fidane.

Tr-atsea turmle nu-u pascu
Pri lilicea a li vreau.
Cari va-u pască, tu minută
Pri murmintu-analtu cheare.

FRUNDZĂ VEARDE

Frundză vearde di sicarā,
 Bana nj-easte multu-amarā,
 Cā-sh cântā cuclu strā hoarā
 Di-nj lăcashte-a mea injoarā!
 Bate cuclu sh-nā fluiarā,
 C-anjurzcashte-a primăvearā;
 Cuclu cântā "cucu-cucu" -
 Tu-ashtîrnut va-nj mi usucu!
 Shi birbilji ma-sh jilescu -
 Di pri pat va-nj mi tuchescu!

Frundză vearde, schic di gârnu,
 Io-nj loai Ghioclu-a njeu di fârnu
 Shi-lj bāgai mushatā shauā
 Si-nj mi duc tu munts cu neauā,
 Tra s-nj-adun culeastrandu,
 Tufe mări di marandu,
 Si-nj li dau a featilor,
 Multu alăvdatilor,
 Si-sh li poartā ningā sin,
 Di flurii mushate mplin;

Si-sh li poartā pri-albul cheptu,
 Io la shoput si-nj li-ashteptu
 Cându vin cu poacile,
 Buclile, bārgacile;
 Cându-sh vin mushatile,
 Multu grindinatile,
 Marandul tra s-lu-anjurzesc
 Sh-pri-a lor sin s-nji-l pruscuchesc,
 Vărnăoarā s-nu si-usucā,
 Featile di nji lu-arucā!...

NANE-NANE

Dornji-nj, scumpul a li mame,
Dornji-nj, alba-a mea fidane,
Pănă mănec dimineatsă
Fă-nj tu nitsă "nane-nane."

Fă-nj tu nitsă "nane-nane",
Că e noapte shi-arăcoare
Sh-ciucurushile tsă ngljatsă,
Oclju lai, oclju di soare.

Ningă cap aveaglje mama
Nidurnjită, ca shindane,
Pănă somnul si-nj ti fură,
S-facă njiclu "nane-nane."

Nclide ocljilj ca di anghil,
Scumpa-a mea mărăgăritare,
Sh-dornji-nj somnu fără vise
Păn si-nj creshti gione mare.

Păn si-nj creshti gione mare,
Chiparish, cu steaua n cheptu,
S-plângă featile di vreare
Tr-a li mame hilj aleptu...

Va si-nj creshti calesh ca tata,
Nalt la trup, mushat la fatsă,
Ca icoană zugrăvsită,
Ca lutseafir di dimneatsă.

.....

Dornji-nj, albul a li mame,
Dornji-nj, njica-a mea fidane,
Ca trandafilă mushată
Fă-nj tu nitsă "nane-nane."

Fă-nj tu nitsă "nane-nane"
Că e noapte shi-arăcoare,
Shi-nj tsă ngljatsă-a tale pate,
Mîriginos oclju di soare...

GHIOCLU-A MEU

Ghioclu-a meu, mushate ghioc,
 Nică astădz va-nj ti gioc,
 Va-nj ti gioc, shain alept
 Cu mănochirlu pi chept;
 Va-nj ti gioc la-arungu nsus,
 Iu nu-s gionj shi feate nu-s,
 Văr di oclju s-nu-nj ti lja,
 Tine, vreare, steaua-a mea.
 Ghioclu-a meu, mushate ghioc,
 Nu-arujea cu-ahântu foc,
 Că-nj aspardzi planlu tot
 La primnare când ti scot:
 Avde vruta boatsea-a ta
 Sh-fudze - sfulgul s-nj-u-agudea!

***

Ghioclu-a meu, mushate at
 Până astăz nincâltsat,
 Gioacâts coama pi pältâri
 Mushcă fărnl, fum prit nâri
 Scoate-nj tine, când mi duts
 Tu pădurea-atsea di cuts,
 Iu-s murmintsă fărâ cruts.
 Ghioclu-a meu, nica un zbor:
 Fă-nj-tsă coada-a ta fuljor
 Sh-du-mi n codrul vrut di fag,
 Tu-aumbrată si-nj mi bag,
 S-dormu somnul multu greu,
 S-nj-agârshescu dorlu-a njeu,
 Shi s-mi plângă stealile,
 Muntsâlji, fântânealile!...

CĂTRĂ OASPITS

Ca s-mor aua tu xeană,
 Vruts oaspits, si-nj sâpats
 Murmintul pri-ună dzeană
 Di muntile Carpats;
 S-mi plângă pulji veara
 Tu loc di frate sh-sor,
 Shi cuclu prumuvcara
 S-mi plângă cu mult dor;
 Shi vimtul si-nj mi bată
 Tu-aprilu alb, tu mai,
 Când suflă noaptea toată
 Prit bradzlji di tu plai;
 Shi clopute di njale
 S-mi plângă nicurmat,
 S-mi plângă sh-laile steale
 Dit tserlu-atsel mushat;
 S-mi plângă sh-picurarlji
 Cu plângu di flueri
 Când laptile căsharlji
 Shi-l frângu njadză veri.
 Cândilă vărnoară
 La cap s-nu-nj aprindets;
 Ca s-njardzits voi ân hoară,
 Acasă s-nu-aspunets
 Că eu murii tu xeană
 Di un caimo mult greu,
 Că doarme nsus pri dzeană
 Măratlu trup a njeu.

S-nu-aspunets a meca moarte
La vārnu ca s-njirdzets;
Ma spunits cā diparte
Mi dush - cara s-mi vrets.
Cā fratslji-nj ca si nveatsā
Cā eu murii di dor,
Va plāngā cu-amāreatsā,
Va-sh zmulgā perlu-a lor;
Shi maica-nj va s-dinjicā
Avdelā - n muntsālji grei -,
Shi multu nj-casti fricā
S-nu-sh cheardā mintea-a ljei.
Aspunits-lā dipriunā
Aua cā mi nsurai,
Nā featā ca nā lunā
Niveastā cā-nj luai;
Cā escu multu mare,
C-agiumshu om avut,
Cā ntreaga-a meca aveare
Carpatlu easte tut...
C-am chimanci birbilji,
Lilicile - surāri,
Cā pulj mi plāng nā njilje
Cānd frāndza pri cārāri
Di toamnā-ascuturatā
Ma cade-ahāt lishor, -
Cā inima-nj mārātā
Nu plāndze-aclo di dor!...

MAIA

Toartse maia ningă vatră,
 Fuslu fatse *sfâr-sfâr-sfâr*,
 Cătsălusha n prag alatră
 Shi cătusha fatse *hâr*.
Hâr-hâr-hâr cătusha fatse
 Ningă vatra-atsca cu jar,
 Vimtul suflă-afoară-aratse,
 Că i meslu al brumar.

Maia-acatsă tra si-shi spună
 Părămite di dimult;
 Cade ploaie dipriună,
 Eu pri maia-a mea u-ascult:
 "Un ficior eara nă oară,
 Un ficior ca tine njic;
 Ma un lup âsh vinji n hoară
 Shi-l băgă tu un tăstric.

Fudzi luplu tu pādure
 Cu maratlu di ficior!..."
 - "Ia tats moashe! Avdză? Dure!
 S-ti lja draclu e-un cicior!
 Vrei s-nj-aspari, cum ved, nipotlu!"
 Dzătse paplu năirit.
Că-că-că cântă cucotlu,
 Foclu arde-agălisit.

- "Aide, maic, ma diparte,
Io nu-am frică ni di luchi.
Pârâmitile-s dit carte;
Sh-când va s-crească mearc n pluchi,
Mash atumtsea luchilji n hoară
Va s-priimnă e-un tâstric!"
Paplu-arâde tra si-sh moară
Sh-dzâtse: "Eshti un demun njic!"

Amânat. Mi culcă maia
Tu curatlu-a meu pătîc;
Eu ascult cum cade ploaia
Piste-asteahă *pic-pic-pic!*
Paplu doarme ningă vatră,
Cumbuloia-a lui tu mănj;
Cătsâlusha n prag alatră
Sh-islu tsân trei-patru cãnj!...

AUSHLU

Nji-l ved shi azi aushlu cu percea ncărciljată
 Cum sta ningă cupic, căciula la nă parte,
 Ciubuchea tru sileafe, tãmbarea arucată
 Pri-anumirlji tse-avură di-ahãnte neuri parte...
 Nji-l ved tru-analtul munte cupia cum adună
 Shi avdu shi-astãdz canda cum cloputle asună.

Eram ficior atumtsea. Pri frãmtea-a mea curată
 Nu-avea tricută nica aumbra-a li dureare:
 Nj-pãrea di-asime steaua, iar luna-atsea mushatã
 Nj-pãrea - tu mailu dultse - di-amalamã vistcare.
 Tricută-i ficiuramea... Cupiile? Iu-s cupiile?
 Iu-s cloputle di-ună-oarã di cari vãzea irnjiile?

Tricurã toate... Aushlu nj-armase mash tu minte
 Sh-nji-l ved cum sta la turmã, cãrliglu tu-unã mãnã,
 Ma albu ca nã crutse di marmar pri murminte,
 Ma crehtu ca lilicea dit mãrdzinj di fãntãnã.
 Nji-l ved cum sta pi shcãmbã, cum cãntã cu fluiara
 Amurgul cãnd se-alasã pi golinj prumuveara.

Nã oarã, unã oarã - nj-aduc aminte ghine -,
 Cãntã ahãntu dultse, cã plãmse toatã valea.
 Era tu-ascãpitatã. Cu bots jiloase, mpline
 Cãnta shi pitrunicji - si-nj ti strãbatã jalea!
 Tricurã anj di-atumtsea sh-va s-treacã mults nãinte...
 Aushlu, mash aushlu, icoanã-nj sta tu minte!

ORSA

Era di cu scară. Pri tser steale njiļe.
 Diparte, dit arburi, a muntsălor hilje
 Ishia cama albă ca spuma di lapte
 Asimea tra s-bagă pi frămtea-a li noapte.
 Pulj njits di hrisafe durnja tu cuibare,
 Lutseafirlu dultse cāndilă-ardea n dzare.
 Tu moalea lunjină a lunăljei mplină
 Ca marmura albă s-videa nă virghină,
 Cu per lai ca-aumbra di noapte n pădure,
 Cu gura mirgeane shi ocljilj di-amure.
 Orsa pri numă-lj dzătsea a li feate,
 Shi seamnile-lj tute pārca cundiljate...
 Orsa, lilicea dit muntile Pindu,
 Era hilja scumpă a celniclui Brindu -
 Un celnic cu turme alcapte, scriate,
 Tu fara-armănescă di tots alăvdate...
 Di featile tute dit muntsălj cu-aname
 Iu cāntă shi-arāde a noastră-Armăname,
 Trandafilă altă ca Orsa nu s-featse:
 Icoană-era nāsă tu-Armăne sh-tu Greatse!
 Dit hoarile tute mults gionj shi-u căftară,
 Aumbra cum caftă lunjina di veară,
 Aroaua cum caftă lilicea mushată
 Shi tserbul virdeatsa cu dultse-aumbrată.

Ma Orsa pi vārnu nu vru s-arāseascā
 Di gionjlji lutscāfiri dit fara-armānescā,
 Cā multu fudulā era Orsa vrutā
 Sh-pi furca-lj di-asime arcā vrearea-lj tutā.
 Mash noaptea zāvonlu-lj di steale cānd s-tinde
 Shi luna pri muntsā mushat cānd se-aprinde,
 Atumtsca mash Orsa ishia dit aculā
 Curatā ca neaua, ca tserlu fudulā.
 Ea singurā, noaptea, ishia di tru hoarā
 Tra se-avdā cupiile sārmate de-a-doarā;
 Un cāne-armānescu aveca ca sutsatā,
 Cu nās prit pādure s-primna veara toatā;
 Di-a lui alātrare-asuna chinjlji, valea,
 Shi cāts lj-avdza boatsea lj-loa frica shi jalea.
 La izvure albe, di cāne-avigljatā,
 Durnja pri lilice a celniclui featā.
 Shi luna-a ljei frāmte lj-bāsha c-unā fleacā
 Cānd sh-disheljidea cale prit arburi ca s-treacă.

***

Era di cu scarā. Durnja pricea tutā.
 Ca marmura albā lutsea luna mutā.
 Di-amalamā ploaie cādea di tru steale,
 Ca proscute dultsi dit dults fāntānceale.
 Tātseare n pādure, tātseare n cuibare,
 Mash frundzā uscate-asuna pri cārare
 Cānd cāte vār tserbu tritsea n mare vie
 Tra s-easā n pādinā cu flori di flurie.
 Tu-aumbra di arburi tritsea ca nā dzānā
 Shi Orsa calesha... scriata-Arumānā!
 Tritsea minduitā shi albā tru fatsā,
 Ca pala di neauā lilicea tse ngljatsā.
 Pi urma-a ljei dultse vinca sh-vrutlu-lj cāne.
 Ma nu shtiu cātse Orsa diunoarā armāne
 Aproapeca di-un izvur cu apa curatā,
 Iu luna sh-ashtearnā hrisafca-lj mushatā.
 Ca tscara tse plāndzi pri proaspit murmintu
 Sta Orsa n cicioarc, bātutā di vimtu,

Când veade aproapea un tinir giuneale
 Cu fatsă di anghil shi perlu tut neale.
 Pri cheptul di neauă mash vule di sândze...
 Ah, Orsa-l cunoashte shi n bratse nji-ul strândze;
 Ea fruntea-lj di-asime âlj bashe dipriună,
 Pri numă lu strigă, sugljitslu shi-adună.
 Ma frati-su Dona tră totuna-i mortu,
 Năs, steaua-a ficiorlor cu-arumănesc portu!
 Ca schic di hrisafe tâljat njadză-veară
 Tse malama sh-veade cum moare tu tsară,
 Ashi gionle Dona cādzu di-ună cale
 Shi ocljilj, ca scafa, s-nicară di jale
 Când pliumbul pitrumse mārata-lj injoară...
 Di pică dushmanjli-lj, vedz, bana-lj lj-u loară.
 Sta Orsa ca frămtă sh-mutreashte-a ljei frate,
 Shi-lj pare pādureca că frundza ma sh-bate
 Di dor shi di jale, di-angusă sh-cânjină...
 Âlj pare diparte că muntsâl s-dirină,
 Când avde că pulji cu cântic s-dishtcaptă,
 Shi perlu shi-arupe cu mână-atsea ndreaptă,
 Di njilă tsă s-fatse di-ahântă mătase
 Aruptă di soră dit mintsă tse sh-case.
 Tăcută, curmată, ca marmura mută
 Sta Orsa apoia. Pi fatsa-lj chirdută
 Cad lăcrinj furtună, ca-aroaua pi floare...
 Pi creasta-a pādurlor lutseafirlu moare
 Shi luna pâlceashte ca turta di tscară,
 Aumbra-a li noapte tu munte lja s-chargeară;
 Că harazma-acatsă mushată s-lutsească
 Shi tserlu tu stranje di sirmă s-si nvească.
 Diparte, tu hoară, shi toaca ma bate...
 Sta Orsa shi-ascultă... shi pâlñjile-sh bate.
 Li bate shi-arăde, shi plândze - că-i zurlă;
 Iar cānile, corbul, di deapir aurlă!...

MAMA SHI PUILU

versuri metrice fără rimă

Nă mamă toartse cair lai
 Shi pulji tots lu ntreabă:
 - "Voi, pulj mushats shi hrisusits,
 Voi, pulj cu unglji-aroshe,
 Voi hiilu-a meu nu nji-l vidzut
 Prit locurle iu treatsits?"
 Ashitse ntreabă mama-atsea
 Mushatslji pulj tse veade
 Că piste casa-a ljei ma trec
 Diparte tra si s-ducă,
 Shi ocljilj dipriună-lj plāng
 Shi hirlu lji se-arupe,
 Di-lj cade fuslu di tu māj
 Shi prisinle di-lj cade.
 Se-apleacă mama fuslu s-lja
 Shi-un pulj ma njic ālj dzātse:
 - "Mārată mamă, tine vedz
 Că pulji mi-alāsarā
 Shi-eu escu puilu-atsel ma njic
 Di cāts pri-aua tricurā;
 Că veara-aestă peanile
 Nj-criscurā tr-azburare.
 Shi calea easte lungă mult
 Shi-eu calea nu-nj cunoscu.
 Cu tuti-aeste, cānd vidzui
 Trā hiilu-a tāu cā suschiri,
 Armash di sots ca si-nj ti ntreb
 Tse seamne hiilu-ts are,
 Ān calca-a mea ca si-nj lu ved
 S-lj-aduc āncljināciune;

Că shi-cu, mārātlu-nj, mamā am
 Sh-chirdutā me-arc laia,
 Shi-alagā poate pri tu munts
 Pādurle di-sh āntreabā
 Ca s-mi vidzurā la fāntānj
 Pri mine, puilu-aleptu."
 Shi-ashteardze ociljilj mama-atunts
 Cu poala di hrisafe,
 Shi-a puilu di pri trandafjci
 Ashitse nāsā-lj dzātse:
 - "Pulj zugrāpsit shi ndilicat,
 Cu grai āmplin di jale,
 Cara si-nj vrei, la mine vin
 Tra si-nj ts-adar cāfase:
 Tu loc di ordzu va-nj tsā dau
 Mārgāritāri di-asime,
 Sh-tu loc di apā va-nj tsā bag
 Mash ghiuslu di trandafle;
 Va si-nj ti tsān tu loc di hilj
 Pān hiilu-a meu si-sh vinā;
 Ca s-vrei, apoia, ti pitrec
 La mamā-ta, tu munte,
 Cā tora frundzāle ma sh-cad,
 Lilicca ngālbincashte
 Sh-nj-u fricā iarna greauā, pulj,
 Pri calc s-nu-nj ti-acatsā,
 Di-nj ti chearde mamā-ta,
 Sutsata di-nj ti chearde..."
 Atumtsea s-toarnā puljlu njic
 Shi-a mamāljei ālj dzātse:
 - "Mushat āts caste grailu-a tāu,
 Ma nu pot tra s-lu-ascultu,
 Cā muntsāl j suntu mash trā noi,
 Shi trā birbilj cāfasea.
 Tu muntsā tora nu pot s-shed,
 Cā n muntsā cade neauā;
 Tr-atsca tu cāmpu va-nj mi duc,
 Iu njergu pulji-alantsā:
 Aclotse poate s-nj-aflu sh-eu

Mārata-a mea di mamā,
 Si-nj mi priimnu mash cu ea
 Pānā tu mailu-alantu,
 Cānd ponjlji tots lilice scot,
 Cānd faglu mushutsashte,
 Shi-atumtseca iara va-nj mi torn
 Tu loclu iu mi-am faptā,
 Si-nj creascā peanile mushat
 Shi ungljile aroshe."
 - "Du-nj-te calca-mbar, lai pulj,"
 Atumtea mama-lj dzātse,
 "Sh-cara si-nj vedz ficiorlu-a meu
 S-lji dzāts cā mult lu-ashteptu;
 Cā dzuā sh-noapte lācrinj vers,
 Cā ntreb niorldji sh-vimtul;
 Aspuni-lj cā di dorlu-a lui
 Ca tscara mi tuchescu.
 Ca s-vrei si shtii shi seamnile:
 Ca chiparish i-analtu,
 Mushat ca un mushat birbilj,
 Livendu ca shainlu.
 Nās are perlu hrisusit
 Shi sufruntseaua-adratā
 Ca di cundiilu di zugraf -
 Di featile-sh glārescu.
 Nās caste protlu giuvair
 Di Zmolcu sh-Vasilitsa,
 Shi Elimblu shi Chisavlu
 Giunaticlu-lj cunoscu."
 Si scoalā puilu shi nchisi
 Diparte tra si s-ducā,
 Shi mama plāndze nicurmat
 Cu ocljilj dupā puilu
 Tse s-dutse cātrā Previza
 Amarca tra si-sh treacā.
 Shi cum turtseca un cair lai,
 Dit mână-lj cade fuslu.
 Shi prisinle npade lj-cādzu
 Shi hirlu lji se-arupse.

DI LA VATRĂ

"...Tse noapti laic, tse niori...
 Ascăpiră diparte...
 Cari mamă plândzi lăcrinj iar
 Shi sfulgul a li moarte
 Pri streahca-a cui cādzu diznou?
 I semnu-arău furtuna:
 Când tserlu casti-ashi mintit,
 Ascumtă cându-i luna,
 Să shtits cā moare tsiniva
 Di gintea armănească...
 O Doamne, sfulgul pî dushmanj,
 S-lj-astingă, s-lj-agudească."
 Ashitse dzătse amărât
 Aushlu Bucuvală,
 Shi scoală cofa-a lui di vin,
 Dispindzură apala,
 Shi-uhteadză greu: "Lai pala-a mea,
 Duruta-a mea apală,
 Cu lăcrinj ti mutreashte azi
 Aushlu Bucuvală,
 Când veade cā lipida-a ta
 I plină di-arudzină!
 Ma cara s-va Atsel di nsus,
 Minuta va si-sh vină
 S-ti poartă văr nipot a meu,
 Apala-a mea lishoară,
 Tu sândze si-nj te-aspeală mash
 Sh-di plumbu las- să-i moară.

Ah, iu-i mushatlu timp atsel
 Când tots muream ti-aname?
 Iu-s dzâlile, când vulturi mash
 Crishteia tu-Arãmãname?
 Iu-s dzâlile dit vecljul timp,
 Lai dzäle di nã oarã?
 Strigam tu muntsã nãirits
 Shi trimura nã hoarã.
 Azi mor Armãnjli pi tu munts,
 Ca puljli pi furtunã,
 Sh-nu vedz doi tiniri la un loc,
 Trei oaspits nu se-adunã
 Di njilã s-plãngã, s-plãngã mash
 Di njilã sh-di cãnjinã,
 Cã s-duc ficiorlji-atselj ma bunj,
 A gintãljei lunjinã!...
 Am shi-cu ficiori! Harame-a lor,
 Harame, zãu, s-lã hibã:
 Muntresc cum fratslji-lã ma cad
 Shi-arãd, nu vor si shtibã!
 Ni plãngul greu a mamilor,
 Ni zghiclu di niveaste,
 Ni jalca-a njitslor - oarfãnj pulj -
 Trã nãsh tsiva nu easte!..."

***

Ashitse greashte sh-plosca nsus
 Aushlu scoalã iara,
 Shi ngãlbini tu fatsã nãs
 Ca marandul, ca tseara.
 Ma suflã Bucuvalã greu
 Shi jarlu tot minteashte,
 Tru muntsã vimtul plãndze-amar,
 Pi gionjlji dush jileashte...
 S-dishtcaptã-atumtsea di tru somn
 Ficiorlu-atsel ma mare,
 Un tinir di treidzãts di anj,
 Mushat - ciudie mare!

Disheljide geamea. Oara-atsca
 Bumbunidza nafoară.
 - "Ascultsă, Goga? Semnu-arău:
 Vâr gione va s-nă moară
 Diznou dushmanjlji, că nu hits
 Ca-Armănjlji di nă oară;
 Nu ved un om, un om nu ved
 Tu ntreaga-a noastră hoară
 Tse s-poață sândzile si-sh lja -
 Shi sândzile zghilcashte.
 Ascultsă, Goga?... Loclu tut
 Di jale ancăncashte,
 Că s-sătură di sândze sh-năs,
 Di sândze armănescu.
 Ănj pare-arău că v-am ficioni,
 Că tinir azi nu escu!
 Muntreshti cum ascapiră,
 Hândos cum bumbuneadză?
 Sunt mortsâlj... dit murmintsă es...
 Nu-arăde... lâcrămeadză!
 Ashi... lipscashte s-plândzets tots
 Giunamea-nă tse moare.
 Muntrea shi-apala-cestă mash:
 Lutscashte, canda-i soare,
 Cu tute că si-arudzină,
 Di multu că nu-u portu.
 Mi doare inima tru chept
 Că escu viu, nu mortu.
 Dit coapse-nj cara s-hii ishit,
 Lja-ts sândzile cu năsă;
 Di-un an shi dzuuă sh-noapte eu
 Nă njilje di-ori ts-am dzăsă!"
 Shi Bucuvală plândze-amar,
 Cinusha pluscuteashte,
 Furtună greauă tu-a lui chept
 Aurlă shi zghilcashte.
 Shi plosca scoală nsus, ma nsus,
 Căciula tot ma ndeasă,
 Muntreashte la cândilă-apoi

Ningă icoană-apreasă.
 Armâne-aushlu minduit,
 Ca cheatra pri murmintu;
 La geamuri bati ploaia mash
 Shi plândze jilos vimtu,
 Când Goga, hiljlu mult durut,
 Si scoală di nă cale,
 Shi-ashtcardze frământca di sudori
 Shi lacrima di jale.
 Se-aplcacă-agalea, pala lja,
 Dispindzură-a lui arme,
 Shi tată, mamă-sh bashc năs -
 Nivcasta-lj vrută doarme
 Shi nu lj-aspardze somnul greu,
 Ma suschiră nă oară...
 Tse jale tsc-amărcatsă, dor
 Străbat a lui injoară?
 Nu pot si shtiu. Ma s-dutse năs
 Cu armile tru mână.
 - "S-bănedz, lai Goga, vrute hilj,
 S-băncadză gintca-armână!"
 Uhteadză Bucuvală greu,
 Prit geam muntreashtc-afoară...
 Shi-ascapiră tu muntsă nsus,
 Furtună caste n hoară!...

JEACĂ

Sta un pulj pi dârmă sh-plândze,
 Boatsca-a lui jilos shi-u frândze;
 Plândze puilu dipriună
 Shi pi soare sh-pi furtună,
 Plândze năs shi tot zghileashte,
 Trâsh la Crutse ma-sh butscashte:
 "Oi-lele, Armănj cu-aname,
 Iu-i a voastră ficiurame
 Arma s-lja cât cama n vic?
 C-Arbineshji vin urdic
 Case sh-hoare tra s-v-aspargă,
 S-vă fudzits tru lumea largă,
 Ca pulj oarfănj, făr-cuibare,
 Zburători pi-antinsa-amare.
 Di trâsh Tepeleni diparte
 Sh-chinisiră ună parte,
 Altsă vin di Linătope
 Tra s-vă bagă tots tru tope;
 Cete vin dit Ghigărie;
 Ia-lj, ma ncoa di Stă-Mărie,
 Cum âsh vin di treile părtsă
 Tishte voi pitreatsits cărtsă
 Să-sh acatsă Pishtireaua
 Pân se-acatsă toamna neaua,
 Munts di gljatsă si se-adară,
 Turc s-nu-sh treacă vârnăoară...
 Pitritsets-lji cartea-al Jeacă
 S-nu-lj alasă tra să-sh treacă -
 Marca-laie să shi-lj neacă!
 Gionjji tots se-acatsă Spiljlu,
 Sh-cari părinte sh-doare hiljlu
 Si-l pitreacă tra si s-bată,
 Că-Arbinshia e sculată

Să-sh aspargă crishtinamea
 Shi s-vă talje ficiuramea.
 Kurd-pāshelu ia-l cum vine,
 Di ianitsari suntu mpline
 Cāmpuri, cāljury shi curiile.
 Vine nās s-vă lja cupiile
 Sh-irghiliile mări di iape
 Loclu tut tse nu-sh li ncape.
 Lup aush e Kurd-Pāshelu -
 Si sh-lu batā Dumnidzālu;
 Vine el cu multā oaste
 Tra s-vă lja dit chept sh-dit coaste;
 Arbinesh cu nās vin njilje
 S-v-anturtscască-a voastre hilje.
 Ma tots sāmtsālǵ sh-cu crāshthinǵji,
 Va s-v-agiutā-a voauā sh-chinǵji;
 Mash scriats-lji carte-al Jeacā
 S-tragā-apala di tru teacā
 Shi tu sāndze sǵ shi-lǵ neacā!"
 Avdu-Armānjli s-ciudisescu,
 Ved cǵ muntsālǵ tots lāescu
 Di-Arbinesh tse vin urdie
 Di Colonja sh-Ghigārie.

***

Tots giunarǵji, ca fidānjle,
 Lja tufechile. Bat cāmbānjle,
 Bate sh-toaca dipriunā
 Armatolji di se-adunā,
 Cǵ-i piriǵju multu mare -
 Vin dushmanǵji trā cālcare.
 Kurd-pāshelu sh-nās āsh vine
 Cu spahii, cum vin alghine
 Cāndu cāmpul sh-easte floare
 Tru mushatlu mai cu soare.
 Tots aushǵji se-adunarā
 Carte-al Jeacā di-lǵ scriarā:
 "Jeacā gione, Jeacā frate,

Gionc-avdzât tu vilaiate,
 Lja-ts ficiorlji, Tishte-acatsâ
 Se-ascâpâm cu albâ fatsâ,
 C-Arbineshlji vin urdie
 S-nâ lja oi cu irghilie.
 Gionjlji a noshtri tots intate
 Tsi-lj pitreatsem ca la frate,
 Câ-ashi-i dat la-Armânj - sâ-sh moarâ -,
 Ma s-nu-alasâ locuri sh-hoarâ
 Si sh-li calcâ Turcâria -
 Cu foc s-u-ardâ Stâ-Mâria!"
 Jeacâ cartea lungâ-aleadze
 Sh-trâ bâtearc el se-andreadze,
 Tsindze-apala di flurie,
 Ease nsus la Stâ-Mârie,
 Shi tots muntsâlji fatse sire,
 Loc aleadze ti durnjire,
 Loc sh-ti batire mutreashte
 Shi la gionj ashi lâ greashte:
 - "Cari lj-u fricâ, s-njargâ-acasâ,
 Cu muljerle s-toarcâ sh-s-tsasâ;
 Cari-i gione si-sh armânâ:
 Moartea-i dultse, moartea-i dzânâ
 Cându mori cu arma n mână!"
 Kurd-pâshelu cându sh-vinje
 Aduchi câ nu e ghine,
 Câ tsiva nu va-s se-aleagâ
 Di nâzamea-a lui ântreagâ;
 Sh-pitricu nâ carte-al Jeacâ
 Ca di partea-a lui sâ-sh treacâ,
 Muntsâlji tots s-lji-lj da cu platâ,
 Mash cu oastea-a lui s-nu s-batâ.
 Jeacâ-arâde shi lji scrie
 Tra sâ-sh fugâ cama n vic,
 Câ Armânjlji shtiu si s-batâ,
 Ma nu s-vindu nâsh pi platâ,
 Di strâ-aush c-ashi lâ-i datâ.
 Kurd-pâshelu s-nâircashte,
 Ma uhteadzâ shi-angâneashte

Shi-a jubetslor nās lā greashte:
 - "Ia-alinats-nji naltsāl munts
 Shi di trupuri fātsets punts;
 Nu-alāsats muljari shi feate,
 Ardits hoare, spardzits njate,
 Dupā noi cinushe s-hibā,
 Arumānjli tra si shtibā
 Kurd-pāshelu acari caste.
 Nu-alidzets ficiori, niveaste,
 Ma ca luchilji dats iurushe,
 Virsats sāndze pān di gushe,
 Nat, simintsā s-nu-sh armānā
 Di cāura di Armānā!..."

***

Oi-lele! tse lumtā mare
 Se-acātsā tu Padea-mare!
 Oi-bobo! tse lumtā greauā
 Se-acātsā la Pishtireauā!
 S-bat Armānjli sh-Ghigāria -
 Si sh-u batā Stā-Māria!
 S-bat Armānjli tot pi lunā,
 Ca pādurle tru furtunā!
 S-bat pi lunā shi pi steale
 Trāsh la Treile-shuputseale!
 - "Culunjats, hilj di cātsale,
 Ia trādzets a voastre-apale
 Tra s-nā batem cheptu n cheptu,
 Cā Armānlu s-bate-andreptu,
 Nu acumtu n Pishtireauā,
 Cu tufechile dit Mureauā!
 Ia ishits s-videts giunarli
 Cum se-alumtā ca ljunlarli;
 Ia ishits s-videts muljerle,
 Nalte, zvelte ca dulberle
 Cum nā da intate-a noauā
 Pi lilicile cu-aroauā!
 Gheganj, voi di tu Dibrie,

Cu palāshti di flurie
 Sh-cu di hrisafe tichie,
 Ia ishits dit shcāmbi-afoarā
 S-videts pliumbul cum azboarā;
 Ia ishits di tru nizame
 S-videts pulji di-Armāname
 Cum sun flāmburle cu-aname
 Shtiu si-sh moarā tr-a lor vete
 Cu mushatile-a lor shcrete!
 Kurd-pāshe dit cirkizime,
 Iu ti duts tru Armānime
 Cu jubetslj-a tāi ca price,
 Mash cu cordzā tse-anhilice?
 Vinu ncoa - pri-a ta gimie -,
 Cāne-arosh di-Anadolic!
 Vinu ncoa, nu stāi ascumtu,
 Lup pāngān, la mints ne-agiumtu!
 Nu se-aspargu-ashi Armānjli,
 Cum se-aspargu n Pole cānjli!"
 Kurd-pāshelu-ascultā sh-plāndze
 Cāndu veade-ahāntu sāndze;
 Veade leshurle di Turtsi,
 Veade sclavi bāgats pri furtsi,
 Sh-barba lungā ma sh-acatsā,
 Cā s-vidzu cādzut tru-alatsā.
 Vār nizam nu va-lj armānā
 Di nizameca-a lui pāngānā.
 Kurd-pāshelu ca se-ascapā,
 Cu vin calu-a lui sh-adapā,
 Ca un vultur sā-sh azboarā -
 Mash cu moartea s-nu si nsoarā.
 Fug Cirkijli pi-a lui urmā
 Ca di ljepuri unā turmā;
 Arbineshli di Colonja
 Fug ca tserghilj cama-agonja;
 Gheganjli dit Ghegārie
 Fug ca cāpri, di pāvrie,
 Iar atselj di Linātope
 Fug bātuts canda di tope...

Oastea toată fudze sh-plândze,
 Că e moarte sh-multu sândze;
 Fug ca lânduri, fug di Jeacă
 Pit apală s-nu sh-lj treacă...
 Di fumelje lă li seacă...
 S-guli loclu di cidări;
 Shi cadânle di căhiri
 Sh-frângu mănje shi zghilescu,
 Că pādurle ma-sh lăescu
 Mash di leshuri ningrupate,
 Di cānj shi-ornji nimăcate.

***

S-toarnă-Armānjli pri tu hoare
 Cāndu-apune sântul soare,
 Cāndu ease alba lună
 Di tru-a arburlor curună.
 S-toarnă-Armānjli mplinj de-aname
 Cu mushata-a lor giuname,
 S-toarnă sh-cântă - loclu-asună
 Ca pādurle pi furtună.
 Gāljinusha cāndu case
 Vedz mash focuri mări aprease -
 Piste dzenuri, piste muntsă
 Iu ard steale canda s-puntsă
 Di brilliant sh-mărgăritare
 Cu di fleamă scântiljare.
 Amānat āsh vine somnul,
 Dormu gionjli-aveaglji-lj Domnul!
 Dormu-Armānjli n Padea-mare
 Shi nviseadză mash băteare;
 Iar pi frāmtea-a lor mushată
 Lj-bashe luna nvirinată;
 Lj-bashe luna-atsea curată
 Cu-a ljei fleacă hrisusită
 Cāndu sh-treatse mintuită
 Tra si s-ducă la culcare
 Tu pādurea largă sh-mare.

NICU CEARA

Avdzât voi di Nicu Ceara,
 Nicu Ceara-atsel daijanlu?
 După năs ficiori nă sută
 Poartă Niclu capitanlu.
 Chisav, Elimbul shi muntsâlĵ
 Di tu Agrafe-l cunoscu,
 Că limerle-a lui sh-pădurle
 Au anjurismă di moscu.
 Câltsăvete di mătase,
 Ostracheli sute arc
 Nicu Ceara - giuvairlu
 Tse di vărnu frică nu-are.
 Haimalii, pālāshti di-asime
 Shi apalā di flurie
 Poartă Niclu-atsel schifterlu -
 Gione-avdzât pân tu-Arbinshie.
 Haide-hai, când plailu-alinā
 Cu-a lui armă di curauā,
 Ca lutseafirlu lutscashte,
 Ca lutseafir sh-lunā noauā.
 Loclu-ascapirā când calcā
 Tu arungurle chitroase;
 Cari l-veade tu pădure
 Hiavra lj-intrā pân tu oase.
 Di năs treamburā nizanĵĵi
 Shi manafi dit Misirie;
 De, bre, de! tse gione-aleptu -
 Ma pri Sămta Stă-Mărie!
 Naltu, zveltu, cum e bradlu
 Di tu-a Pindului pădure,
 Perlu lu-are lai ca corbul,
 Oclĵilĵ lāi, ca lāile-amure.

***

Tse furtună huhuteashte
 Trăsh tu muntile di-Agura?

Nu-i furtună, caste Niclu,
 Nicu Ceara sh-Lambe Gura.
 Suntu năsh, Armănj di soie,
 Shi e zghic shi vrcavă mare,
 Că se-aprimse tuficheaua
 Dzuua-atsea di Grailu mare.
 S-bat Armănjli! S-bat cu Turtsilj,
 Cu-Arbinesh dit Ghigărie,
 Cu Jabets shi Kurdzā agri,
 Tse si-lj vedz ti lja pāvrie.
 Oi-lele! cum s-bate Ceara
 Cu apala tr-ună mână!
 Oi-bobo! cum s-bate sh-cântă
 Shi-ună sârpctă Armănă!
 Displătîtă,-armătusită
 Di pri shcâmbe s-himuscashte -
 Fug ca sherchilj tots pângânjli,
 Turcăria-amar zghilecashte!
 Easte vruta-al Nicu Ceara
 Feata-atsea ahât mushată,
 Cu per galbin cum i schiclu
 Shi ca harasma curată.
 S-bate ea cu Malisorlji,
 Cu Mirdits vinjits di Shcodra,
 Cu Toscari dit Muzăchie
 Shi cu Arbineshi di Odra...

***

Ia nutrits aclo! Ciudie!
 Turtsilj tuts eara nă njilje,
 Ună sută mash Armănjli -
 Shi Armănjli tots adilje!
 Mash un gione chirdu bana
 Pliguît di-un plumbu n cheptu
 Sh-multu-l plândze Nicu Ceara
 Pri giunarlu-atsel aleptu!
 Di-alunci crivate-lj fatse
 Tra si-l ducă tu limere...
 Un Armăn chiru - pri besă! -,

Ma chiru ahântă-aschere.
 Lăiesc trapuri, lăiesc vâljury
 Di-a lor leshuri vătămate
 Shi vin ornji njilj shi sute
 Cu mări unglji ncărligate;
 Vin shi corghi-adush di vimtu,
 Shi agrinjle vin dipriună -
 Tute pricile dit surpuri
 Ningă mârshē ma se-adună.

***

Amānat. Apunc soarle
 Sh-ncacă loclu tu lunjină;
 Dit pādurle ntunicate
 Ease alba lună mplină.
 Piste cāmpuri, piste plaiuri
 Mash chilinj mushate-ashtearnă
 Sh-pri cārârle niimnate
 Di hrisafe ploaie ntscarne.
 Ardu focuri. De-avarliga
 Dormu gionjlji-al Nicu Ceara,
 Shi pi frāmte lj-bashe luna,
 Luna galbină ca tscara!
 Ca nă mamă mult durută
 Ea-lj mutreashte di pri dzeană...
 Noapte bună sh-somnu dultse,
 Armānjilca-a mea dailjană!
 Somnu dultsi sh-vise albe
 Până mâne dimineatsă...
 Dormu sh-izvurle, sh-pādurle,
 Shi iuva nu se-avde viatsă.
 Niclu mash nu doarme nica,
 Nās pri mortu sh-l jileashte,
 Că-i ficiorlu-a lui - un singur -
 Shi ficiorlu nits nu-lj greashte.
 Ca nă marmură aratse
 Doarme nās sum alba lună...
 Un cucot pri arburi cāntă
 Shi pādurca arāsună...

MARUSHA

Di trāsh Deniscu diparte
 Al Budash ālj vine carte
 Cā Marusha cu-ocljul lai
 Easte lāntsidā sh-jilitā,
 Cā lipscashte si s-māritā
 Tru mushatlu mes di mai.

Cu Morena-al Bardanicā
 Va s-māritā feata njicā,
 Cā pārintsāljiashi vor...
 Nāsā plāndze shi s-tucheashte
 Sh-cu suratile nu-sh greashte,
 Di Budash cā lj-easte dor.

- "De, lea soro", dzātse unā,
 - Pushclja sh-moartea si-sh u-adunā -
 "Cu Marusha nā ntsirtām,
 Cā auartari la fāntānā
 Mī dutseam cu bucla n mână
 Sh-daule n cale nā aflām.

Albā-aroshe ca pāpushe,
 Stau shi-lj dzāc a li Mārushe:
 Lea Marushe, feata-a mea,
 Avdu mā-ta cā ti bate
 Sh-fats tr-arshine laile feate,
 Gionjlji di nu va s-li lja!

Grailu imnā pri tu hoarā,
 La drāshtealā shi la moarā:
 Si zburashte cā giurash
 Ascumta si-ts fudz de-acasā,
 Cā pārintsālji nu te-alasā
 S-ti ncurunj cu-a tāu Budash.

Tse-are hiilu-al Bardanică?
Nu-i mushat, lj-u soia njică,
Di nu-l dori, di vrei s-lu-alash?
Bagă-ts mintea n cap, lea feată,
Că v-armânj nimăritată
Pri cārarea tse-acătsash!"

Ditr-aeste greale graie
Lo Budash nă carte laie
Shi tru carte alidzea:
"Eu, Marusha, scumpa-ts vrută,
Mi sprigiur pri vrearea-nj tută,
Că-alt bārbat nu va mi lja.

Shtii, Morena-al Bardanică
Me-are-aleaptă di cu njică
Sh-numta nās tu mai shi-u va...
Surāri, mamā, tatā sh-frate,
Cumbari, cuscri shi cumnate
La Morena vor s-mi da!

Tr-atsea ncalică-ts durilu
Sh-tu intrata di aprilu
Vin cu sotslji di mi lja.
Mi giurai: ma ghine moartă
Si-nj mi scoată pri tu poartă
Ca s-nu hiu niveasta-a ta!"

Sta Budash, tut s-minduiashte
Sh-cătră fara-a lui ma greashte:
- "Fārshirots, giunarłji-a mei!
Māne-adutsets irghiliile,
Luats căpeastre, luats zānghiiile
Shi-acătsats-nji calji zmei;

Că voi numtă-amirărească
Di cu māne se-ahurhească,
Shi cu cofile di vin
S-njargă gionj din casă n casă,

Shi cālivā s-nu-sh alasā
 Di tu cheare sh-din surin.

Tots la numta-a mea si-sh vinā:
 Feate mări ca luna mplinā,
 Gionj analtsā ca fidānj,
 Moashe,-aush - fālcarea tutā
 S-vinā-arāu... Birbets nā sutā
 Tāljats māne trā curbānj!"

***

La Budash, pri chioshc acasā,
 S-tindu doadze, s-tinde measā
 Cā-acljimatslji cāntā sh-vin.
 Vin Armānj dit muntsālji Pindu,
 Shi tufechile ma se-aprindu
 Prit pādurle lāi di chin.

Vin aush cu sārīts albe,
 Feate zvelte, canda-s nalbe,
 Ficiurats - si-lj trets prit nel;
 Tots shi toate vīn cāvalā
 Sh-cāntā - muntsālji di si scoalā -,
 Vin di Baia sh-Shuputsel!

Gioacā calji...Sāltānate...
 Vilendz albe shi flucate
 Vedz pri calji-atselj ca zmei...
 Sunā fārnul shi zānghiile,
 Vāzesc muntsālji shi curiile,
 Cā numtari s-Armānjli-a mei!

Tse ciuprāchi sh-flurii di gushe,
 Tse ghiurdānj shi tse minghiushe
 Nu-au dailjanile di-Armāni!
 Tse fustānj shi fustanele,
 Tse atlazuri sh-curazele
 Shi tse neale nu-au tu mājnj!

Ia-lj numtarlji-agiumtsā n hoarā,
 Al Budash ma-lj cāntā sh-lj-orā
 Tots cu ploshtile tu māj...
 De, bre de! tse farā-aleaptā! -
 Dzatse toarnā, dzatse-ashteaptā,
 Cum i-adetca la Armāj.

Toarnā sh-bea! Tu-unā tipsie
 Arumāj, bumbari - ciudie! -
 Aduc moashe cu pischiri...
 Di-unā parte mash friptalji
 Doi fārtats dipriunā talji
 Ca la numtā di viziri.

Di-altā parte-acatsā corlu:
 Tse lai gioc! Te-apucā dorlu
 Mash aminte cānd ts-aduts!
 Ia mutrits aclo nā maie:
 Ciamcul tradze... Haide-hae,
 Mushurecā, s-nu-ts aputs!...

Gioacā-aush cu perlu cair,
 Feate gioacā bair-bair
 Shi livendzālji arāsar.
 Gioacā sh-mācā... Tots se-andoapā...
 Ia sh-cumbara slabā, shcljoapā
 Se-anvārteashte, canda-i har!

Ma Budash! Tse gione-aleptu!
 Birbec calish! Tse lai cheptu
 Sh-tse mutritā di aslan...
 Mult fudul tu trup nās easte,
 Shi-l sorb feate shi niveaste,
 Cā-i mushat shi mult dailjan!

Pri-un cal albu nās cāvalā
 Frānlu-alasā, frānlu scoalā
 Shi-sh mutreashte taifa-a lui;

Doauă graic apoi greashte -
 Taifa toată chiniseashte
 Tu-arădzămlu-a Pindului.

Cu-ună flambură tu mână,
 Cântă-agalca ună-Armână -
 Feata-a cuscrului Culush.
 Vimtul umflă scumpa-lj poshe;
 Patru mearc albe-aroshe
 Arc flambura amush.

S-duc numtarlji. De lai tiniri!
 Canda-lj featse sâmta Vinjiri,
 Ashi-s naltsă shi mushats...
 Văljuri, plaiuri huhutescu,
 Shi nu pot si-lj zugrăpsescu
 Pi numtarlji-atselej scriats!

Ia-u trășh Deniscu-agiuntă
 Fara toată. Ca la numtă,
 Lumea ease pri pizulj.
 Un numtar năinte njardze,
 Shi sudoarea ma sh-ashteardze,
 Tu-ună sulă c-un vitulj.

- "Dinischiat, Armănj cu-aname,
 Prots Armănj tu oi sh-giuname,
 Bună dzuă, frats duruts!
 Ia loats cofile tu mână
 S-bem un mes sh-nă siptămână,
 Cum i dat la oaspits vruts!

Giunari mults âsh vin cu mine,
 Ashtiptatslji căt ma ghine,
 Că-s ficiori di cilnicadz;
 Numtă mare noi va s-fatsim,
 Shi cu voi noi vrem ca s-treatsim
 Ca la numtă di-amiradz."

Un aush cu percea lungă,
Picurar criscut la strungă,
Sta shi dzătse minduit:
- "Cari vā-i gionle trā nsurare?
Tse cupii, tse numā are?
Sh-cu-a cui featā-i isusit?"

- "Gionle-a nostru-i celnic mare,
Irghili, cupii nās are
Cātā frundzā strā curii.
Numa-a lui? - S-tsā spun, o lalā,
E *Budash al Bucuvalā* -
Tsāne minte tra si shtii!"

Când zburāscu, ia-lj sh-numtarlji
Tots căvalā. Cap sh-cudarlji,
Cântā sh-gioacă hāriosh.
Lumea ease, lumea vine,
Feate vin ca roi de-alghine,
Es shi-aushlji sumnurosh.

Nāsh nu shtiu tse-i numta-aestā.
Lā si gioacă vārnā festā?
Numtā e, i carnaval?
Tots si ntreabā shi s-mutrescu,
Cântā cuscrilj, huhutescu,
Cântā sh-cuscrile nimal.

Trag andrept la Doda-acasā,
Sh-tu ubor cu calj se-andeasā
Tots aleptsā - un shi un.
- "O, lai Doda, celnic mare,
Vinjim azā trā ncurunare",
Strigā Costa, zveltul nun.

"Noi cu inima ambarā
Vinjim azi tu-a voastră hoară,
Shi, ca frats Armānj tse him,

Si ncuscrām i-a noastră vreau:
 Nu cu silă sh-cu putere,
 Ma cu bun s-n-achicāsīm.

Ca s-nă dats cu vreau bună
 Pri Marusha - alba lună -,
 Nu-are sândze sh-moarte nu-i;
 Ma, ca s-nu, va s-hibā moarte,
 Cā vinjim de-ahāt diparte
 Di trā vreau-a-a gionelui."

Doda, celnic shi pārinte,
 Om avdzāt tu-aveare sh-minte,
 Sta shi greashte adāncos:
 - "Nu se-aspere ginta-a noastră
 Di putearea sh-sila-a voastră,
 Nune shcrete shi-alāvdos!

Feata-a noastră-i isusitā
 Shi tu mai va si s-māritā
 Cu un celnic di la noi...
 Ghine ma... nu voi cu silā
 Si-u mārīt a mea cochilā -
 Ia ursits ān casā sh-voi.

Si-u ntribām tse minduiashte,
 Pri cari gione shi-arāseashte
 Pri-atsel nāsā si-sh lu lja.
 Eu ded grai, al Bardanicā,
 Ma nu-nj vatām feata njicā,
 Cā nj-u suflit sh-vreau-a-a mea!"

Intrā cuscrilj tu udaie
 Iu Marusha di sivdaie
 Plāndze sh-treamburā ca pulj;
 Altsā cuscri shed afoarā,
 Gioacā tinirlji di-azboarā
 Shi sta-aushlji pri pizulj.

După multă minuire,
Ună moashe cu pischire
Dzătse: - "Maro, steaua-a mea,
Spune-lj tine a li maie,
Spune-andreptu-a ta sivdaie:
Cari livendu vrci s-ti lja?"

- "Arushine nj-easte, maie,
Ma ântreaga-a mea sivdaie
Pri Budash io nj-u-arucai;
Di cu njică nji lu-am vrută,
Năs e vislu-nj, bana-nj tută,
Shi pri vrcarc-lj mi giurai.

Pri Morena-al Bardanică
Nu nji-l ljau - si-nj mi dinjică -
Várnăoară nu va-l voi...
Se-aibă năs shi-ună visteare,
Nu-lj voi casă shi aveare,
Nitsi turmile di oi!"

Avde Doda shi si ncljină
Sh-măna-a lui di neale mplină
Al Budash lj-u da cu dor:
- "Ti va fcata, ti voi sh-mine,
Dumnidzău s-vă da mash ghine
Sh-după-un an shi-un njic ficior!"

Numtă mare se-ahurheashte
Di-Armănilja s-trunduiashte
Di ahănte mushitets.
Cură vinlu di tu bute,
Bea aush sh-muljerle tute,
Bea cu cofe sh-cu gălets.

Ia-u Marusha - luna mplină -,
Tradze corlu shi si ncljină,
Albă-aroshe ca un mer;

Gioacă preftsă shi priftease
 Di harauă sh-vin aprease,
 Gioacă sh-socrul ca dulber.

Soacra, sh-năsă, ninga nună
 Cântă sh-gioacă dipriună,
 Piste-anumiri cu mândilj;
 Corlu diple se-anvârtcashte,
 Nă venetcă nunlu meashte,
 Că trag corlu dolji-lj hilj.

Ia mutrits aclo sh-nă maie,
 Cu stivălj shi sarcă laic,
 Hopa-tsopa-arsare sh-ea...
 Ficiori, feate-arăd, s-lishină, -
 Maia furle-acatsă s-vină
 Shi numtarlji shi-u mutrea.

Dzătse-aushlu-lj: - "Călugreauă
 Si-nj ti ved, lea moashe-a meauă,
 Că te-arshine mi fătsesh...
 Ca nă feată tră mărtare
 Nji te-ascuturi tu păzare
 Sh-di tu cor nu vrei tra s-esh!"

Picurarlji tots s-căhtescu
 Shi cu cotlu se-agudescu
 Căndu ved ahtări ciudii.
 Maia gioacă dipriună -
 Lumea toată si sh-u-aspună
 Shi la mortșă shi la vii...

OCLJI LĀI SHI OCLJI-ALBASHTRI

Patru anj tu Rumānie
Oclji lāi bāshai nā sutā
Ma me giur, cā oclji-albashtri
Nu-am bāshatā bana-nj tutā.
Cā mushatslji oclji-albashtri
Multu inima nj-u frāngu,
Cum te-aprochi sā-lj bash cu seate
Ca diamanda lācrinj plāngu;
Tr-atsea fug di nāsh diparte
Shi-nu me tornu sā-lj mutrescu...
Trā tse plāndzets, oclji-albashtri,
Oclji di-anghil tse tuchescu?...
Alāsats-me mash nā oarā
Tra s-vā sorb lunjina-a voastră,
Oclji-albashtri, fapts de apā
Ca shi unda-atsea albastrā.

FUDULĂ IMNĂ FEATA

Fudulă imnă feata când njardze la fântână,
 Shi s-leagănă, shi-arăde, cu poacele tu mână;
 Anasturljii di-asime dipriună ma-sh mutreashte -
 Ea shtii, că sinlu-lj albu trandafilă-anjurdzeashte...

Vedz ghine, moi caleshă, ân cale s-nu tsi-arsară
 Vâr gione cu-ocljii-albashtri: Tasulă bună oară
 C-atumtsea care s-shadă băsherile tra s-misură
 Tse va-nj tsă lja birbantul di pri mushata-ts gură.

Când imnji, nu fã nazuri shi-ahântu nu-nj te frândze
 S-nu njerdz nãpoi acasă la maică-ta s-te plândze
 Sã-lj dzăcă al Tasula tra s-nu te bashă n cale.

Arădz? Tsă vine haze? Atumtsea multu ghine,
 Mutrea-l, mushat ca soarle, di naparte cum vine
 Cu perlu di hrisafe, cu oclji mplinj di jale.

ARMĂNA

Di tu munte una-Armănă
Sh-dipunea cu bucla n mână
Apă s-lja di la fântână
Trala lila lila la.

Na un tinir picurar
Shi-o-anzări di la cutar,
Lj-ishi n cale cu-a lui cãnj
Shi-u bāshā la fāts sh-la mãnj
Trala lila lila la.

Di-arushine laia-Armănă
Naltă, zveltă ca cadână
Lândidzā nā siptāmānă
Trala lila lila la.

Shi trāsh astāz dimineatsă
Si-aspilă cu ghiuls pri fatsă
S-nu s-cunoască cā-i bāshată
Tu vitsine sh-tu sutsată
Trala lila lila la.

CĂTRE SUFLETLU-A MEU

Mi scol di dimineatsă, ljaou callu shi-nj mi duc,
 Mi bate vimtul dultse, shi-nj cāntă lailu cuc
     Cu mult durutlu-lj grai.
 Nu ved iuva vār munte, ni arbura nu-nj ved
 Aua, tu Rumānie, mi njir cum pot tra s-shed
     Tu meslu-arus al Mai.

Ca puilu fudze callu mǎhmuzea cāndu-lj bag
 Prit cāmpuri cu lilice cāvalā tot alag
     Shi s-njirā cāts mi ved:
 Cu perlu priste-anumeri, cu barba pānă n chept,
 Io escu di la Pindu shainlu-atsel alept
     Shi-mi njir cum pot tra s-shed;

Mi njir cum shed aoatse, iu inimle nu bat
 Cum bats tu cheptu tine, o suflete mǎrat,
     Mash di giuncatsă mplin!
 Nu vrei sǎ shtii di vārnu, di vār nu vrei sǎ shtii
 Te-ai faptă Vasilitsa, de-aclotse tine hii,
     O suflete shain!

Tr-atsea eshti ca furtuna, di vārnu nu te-aspari,
 Iu vedz cǎ easti moarte aclotse tinc-arsari
     Ca un sitos ljundar.
 Ashi ti voi tra s-eshti tu lume cāt s-bānedz,
 Di jale vārñă oarǎ nu voi tra s-lācrinjedz,
     Cǎ jalea-i lucru-amar.

Patru-anj tu Rumānie pān adz nu te muljash,
 Shi foclu ficiurescu ma multu lu-adāvgash
     Cǎ astādz eshti bǎrbat,
 Nāinte, vrute suflet, nāinte nji te du
 Shain cu patru aripi tu lume s-nj-eshti tu,
     O, suflete mǎrat!

Di căts gionj sânt tu lume ca tine vârnă nu-i
 Pardon nu lji-ai căftatâ pân-astâdz a vârnui,
 Ma njerdz cu frâmtea nsus.
 Ca cal dit irghilie di fârnu tsi nu shtii
 Bânash dit ficiurame, shi va s-bânedz ashi
 C-alts gionj ca tine nu-s.

Tine, durute suflet, nits bana-ta nu-tsi dori,
 Di moarte nu tsi-u fricâ tr-atsea di multi ori
 Di moarte ascâpash.
 Iu vedz cã cade pliumbul ca puilu-aclo te duts
 Tu bratse strindzi moartea shi moartea nj-u usuts
 Shi moartâ-aclo u-alash.

Fudul ca Byron eshti, ca Cesar mare eshti,
 Erou tu-acstâ lume criscush, shi va sã-nj creshti,
 O, sufletlu a meu,
 Cara sã shtiu cã mâne la oamenj va te neljinj
 Cu mãnjele-a meale ocljilj di lăcrinj lăi âmplinj
 Va-lj scot, pri Dumnidzâu!

Ti voi tra s-mori cu-aname, o, suflete durut,
 C-atumtsea mash trã mine tu lume eshti vrut,
 Nu lai shi tihilai;
 Voi s-umplji lumca toatâ cu numa tse v-alash,
 Atumtsea pot s-me-alavdu cã calea tsi-u imnash
 Ca soarle di tu Mai.

Eu voi pri-a tãu murmintu nã statuã tra s-ai
 Shi dultsea nimurire tu bratse si-nj tsi-u ljai
 Nimuritor tra s-eshti.
 Di când mi feci tu lume aestu-i vislu-a meu
 S-nu-ts parã, scumpe suflet, cã easte lucru greu
 Ca s-vrei si-nj mi-aducheshti.

Ca tinc, shcrete suflet, tsi-u spun că nu sunt alts
 Când vrei pănă la steale ca vulturlu te-analts
 Shi-mutreshti lumea nghios.
 Shi-ts pare lumea njică ca cheatră di diamand
 Shi cănteclu tsi-atumtsea njurdzeashte mash livand
 Livand di vimt avros.

Aide, durute suflet, azboară către Pind
 Aclo sănt steale-albastre, păduri aclotse s-tind
 Tu muntsilj mult mushats.
 Aclo ti du shi-te mbeată di njurismă di flori
 Cu poezia-aclotse ti du tra si-nj ti nsori
 Sh-nidispărtsăts s-bănats.

XANTA

Muri, mārata Xanta, tu-a anjlor primăveară,
Muri ca nă lilice, a picurarului feată;
Muri, muri se-astimse Xantula-atsea mushatā:
Videtz-u cum sta timtā, ca marmura dc-aseară!

La cap ālj plāng muljerle cā tu-altā lume s-dutse
Shi gionjlji tots shi-u plāngu pri rumena armānā...
Cari va s-ashteaptā māne ficiorlji la fāntānā
Cānd Xanta doarme moartā cu mājle fapte crutse.

Pri cheptu-lj cade perlu di malamā mushatā
Shi gura ma-lj arāde ca n vis di dimineatsā -
Tsi-u njilā tra s-mutreshiti ahāntā mushutcatsā
Tse pare cu cundiilu pri frāmte-lj cā-i scriatā.

Un anghil canda doarme: ahāt sirinā easte
Arusa-a mea Xantulā sum savanlu aratse;
La creashtet lj-ardu tserle cānd sufruntseaua-lj fatse
Mārata-a ljei di mumā cu hiljile niveaste.

Nviscute n stranje albe trandafile lj-arucā
Ale Xantule soatse tse plāngu displitite,
Alte tu mānā-lj bagā limonje hrisusite
Shi vasileac ān gurā la groapā cānd s-u-aducā.

Cu lācrinj plāndze lumea... Cāmbānjle moartea-lj plāngu...
Tse zgħicut, tse dureare! tu hoarā toatā-i jale.
Lj-incljish casa, Xanto, pri tiniretsle-a tale!
Lj-incljish casa-a mā-tai...Vedz, fratslji mājle shi-frāngu!

Dishtcaptā-te, Xantulo, s-ne-arādz nica nā oarā,
Dishtcaptā-te din somnu, analta-a mea fidanā,
Dishtcaptā-te, nu dornji, lāvdatā capidanā,
Cā māne dimineatsa se-acatsā corlu n hoarā!

Ia scoală-nj-te shi nvcashte fustanea di giamfese
 Sã-sh creapã tots ficiorlji trã mushutetsle-a tale,
 Ia scoală-nj-te, Xantulo, cã nã tuchim di jale,
 Ia scoală-nj-te shi-ts bagã pri oclju strãmba-ts fese.

Nu-i crimã s-mori, mushato, tu Mailu cu lilice,
 Nu-i crimã s-mori cãnd puljji bat tu curiile-a noastre!
 Dishcljide ocljilj, Xantã, ca doauã steale-albastre,
 Dishcljide ocljilj, njicã, mushat tra sã nghilice!

Nu avdz cum pitruniclja shi turtura jilescu?..
 Nu vedz cã ghiurghiuvanlu sh-u mplin di albã floare!..
 Xantulo, ti dishteaptã cã suflitlu nã doare,
 Xantulo, nji te scoalã cã lailu-nj va s-glãrescu!..

Ah! dornji, vrutã Xantã, shi gura-a ta nu greashte!
 Trã tse murish, lea scumpã, arusa-a mea cupelã?...
 Trã tse murish tra s-plãngã ficiorlji tots di-Arvelã,
 Nu vedz sutsata-nj toatã cu lãcrinj cã zghileashte?

Cama mushata featã din hoarã earai tine.
 Arusa-a mea Xantulã, ca schiclu-atsel di vearã!
 Ma anghilji te-analtsã ãn tseruri astã scarã
 Shi sufletle nã suntu di jale-amarã mpline.

.....

Muri, mãrata Xanta, tu-a anjlor primãvearã.
 Muri ca nã trandafllã di vimtu scaturatã:
 Trã moarte-ale Xantule jilitã-i lumea toatã
 Shi cãndu-aruc la groapã *bea-bea* mãnaru-azghiarã..

LAIS

Plāng cāmbānjle, toaca-asunā,
Gionjlji tots aprindu tserle,
Shi cu lācrinj plāng muljerle,
Cā muri mushata Lais.
Lais, feata-atsea ma bunā,
Faptā mare tri curunā
Muri astā dimincatsā...
Videts perlu-lj piste bratsā
Ca hrisafea cum ālj cade,
Di-lj agiundze pānā npade!
Videts fatsa-a ljei curatā,
Ca di tsearā canda-adratā
Cum arāde pānā-sh moartā:
Patru gionj u scot din poartā,
Preftsālj plāngu a ljei njate,
Plāng di jale laile feate,
Shi lilice ma-lj arucā
La bisearcā pān s-u-aducā.
Mā-sa plāndze pri cutie:
"Moartā-i Lais? Canda-i vie!"
Dzātse laia către feate
Sh-perlu-sh smuldze tri-a ljei njate.

.....

Plāng cāmbānjle, toaca-asunā,
Gionjlji tots la mort se-adunā
Cā muri mushata Lais:
Lais, feata-atsea ma bunā,
Faptā mare tri curunā.

